

Mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken

Handbok med praktiska verktyg för att stödja barns
tolerans och respekt

Margaret Fadul

Johanna Forsblom

Amira Muktar

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Utbildning till Socionom, Åbo

Åbo 2024

EXAMENSARBETE

Författare: Margaret Fadul, Johanna Forsblom och Amira Muktar

Utbildning och ort: Socionom (YH), Åbo

Titel: Mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken – handbok med praktiska verktyg för att stödja barns tolerans och respekt

Datum: 3.5.2024 Sidantal: 38

Bilagor: 3

Abstrakt

I och med globaliseringen ökar den kulturella mångfalden i Finland hela tiden. I slutet av år 2021 var andelen barn under skolåldern (0–6 år) med utländsk bakgrund 12,1 procent. Inom småbarnspedagogiken möter många barn för första gången andra från olika kulturer och med olika bakgrund, dock kan en del daghem bestå av en stor majoritet barn med samma kulturella bakgrund. Detta är ett funktionellt examensarbete som ingår i projektet Resursstarka barn, vars mål är att stödja barnets välmående i ett tidigt skede inom småbarnspedagogiken. Temat för detta arbete är mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken.

Syftet med examensarbetet var att stödja professionella inom småbarnspedagogiken i det mångkulturella arbetet. Målet var att utveckla en handbok med praktiska verktyg riktad till de professionella inom småbarnspedagogiken. Handboken kan användas i barngrupper för att stödja barns tolerans och respekt för andra. Arbetets frågeställning var om man med hjälp av kreativa metoder kan stödja barn inom småbarnspedagogiken i att öka förståelse och respekt för andra med annan kulturell bakgrund.

En litteraturöversikt gjordes för att få fram teori kring det mångkulturella arbetet inom småbarnspedagogiken idag, resursförstärkande arbetssätt, samt kreativa metoder. Utifrån teorin konstaterades det att det krävs mer information och handledning i hur man kan arbeta med detta tema inom småbarnspedagogiken idag, eftersom det förebygger risker som rasism, diskriminering och mobbning.

Arbetets utvecklingsprocess har baserat sig på ”bygg-mät-lär-feedbackloop”-metoden av Eric Ries. Datasamlingsmetoden som användes var intervju. Utifrån teori om kreativa metoder kopplat till mångkulturellt arbetet utvecklade vi aktiviteter som kan genomföras i barngrupp för att stödja barns respekt och tolerans för andra. Handboken som är slutprodukten för detta arbete innehåller förutom aktiviteterna även tips och handledning i hur man kan jobba kring temat kulturell mångfald inom småbarnspedagogiken. Målet med handboken är att få in det mångkulturella arbetet i den verksamhet som redan hör till vardagen inom småbarnspedagogiken.

Språk: svenska

Nyckelord: mångkulturellt arbete, resursstarka barn, småbarnspedagogik, respekt, tolerans

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Margaret Fadul, Johanna Forsblom ja Amira Muktar

Koulutus ja paikkakunta: Sosionomi (AMK), Turku

Nimike: Monikulttuurinen työ varhaiskasvatuksessa – käsikirja luovilla työkaluilla, joilla tuetaan lasten suvaitsevuuatta

Päivämäärä: 3.5.2024

Sivumäärä: 38

Liitteet: 3

Tiivistelmä

Globalisaation myötä Suomen kulttuurinen monimuotoisuus lisääntyy koko ajan. Vuoden 2021 lopussa ulkomaalaistaustaisten alle kouluikäisten (0–6-vuotiaiden) osuus oli 12,1 prosenttia. Varhaiskasvatuksessa monet lapset kohtaavat ensimmäistä kertaa muita lapsia ja aikuisia eri kulttuureista ja eri taustoista, mutta joissakin päiväkodeissa enemmistö voi koostua suurimmaksi osaksi saman kulttuuritaustan lapsista. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä osana Yrkeshögskolan Novian Resursstarka barn-projektia, jonka tavoitteena on tukea lapsen hyvinvointia varhaiskasvatusvaiheessa. Teoksen teemana on monikulttuurinen työ varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea varhaiskasvatuksen ammattilaisia monikulttuurisessa työssä. Tavoitteena oli kehittää käytännön työkaluja sisältävä käsikirja varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Käsikirjaa voidaan käyttää lastenryhmissä tukemaan lasten suvaitsevaisuutta ja toisten kunnioittamista. Työn tutkimuskysymys oli, voidaanko luovilla menetelmillä tukea varhaiskasvatuksessa olevia lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan muita, joilla on erilainen kulttuuritausta.

Opinnäytetyötä ja materiaalia varten selvitettiin, miten varhaiskasvatuksessa työskennellään monikulttuurisuuden parissa, sekä luovista menetelmistä voidaan saada apua tähän työhön. Teorian perusteella todettiin, että nykypäivän varhaiskasvatuksessa tarvitaan lisää tietoa ja ohjausta tämän teeman käsittelemiseen, koska sillä voi ehkäistä rasismia, syrjintää ja kiusaamista.

Teoksen kehitysprosessi perustui Eric Riesin Lean Startup -metodiin. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin haastattelua. Monikulttuuriseen työhön liittyvien luovien menetelmien teorian pohjalta kehitimme lastenryhmissä toteutettavia aktiviteettejä, joilla tuetaan lasten kunnioitusta ja suvaitsevaisuutta toisia kohtaan. Käsikirja, joka on tämän työn lopputuote, sisältää toimintojen lisäksi myös vinkkejä ja opastusta miten kulttuurisen monimuotoisuuden parissa voi työskennellä varhaiskasvatuksessa. Käsikirjan tavoitteena oli tuoda monikulttuurinen työ osaksi varhaiskasvatuksen arkeen jo kuuluvaa toimintaa.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: monikulttuurinen työ, varhaiskasvatus, kunnioitus, suvaitsevaisuus

BACHELOR'S THESIS

Author: Margaret Fadul, Johanna Forsblom and Amira Muktar

Degree Programme: Bachelor of social services, Turku

Title: Multicultural Work in Early Childhood Education and Care – A Guide with Practical Tools to Support Children's Tolerance and Respect

Date: 3.5.2024

Number of pages: 38

Appendices: 3

Abstract

With globalization, the cultural diversity in Finland is increasing all the time. At the end of 2021, the proportion of children aged 0–6 years with a foreign background was 12.1 percent. In early childhood education and care, many children meet people from different cultures and with different backgrounds for the first time, however, some daycare centers may consist of a large majority of children all with the same cultural background. Bachelor's degree thesis is a part of the project *Resursstarka barn* at Novia University of Applied Sciences. The theme of this thesis is multicultural work in early childhood education.

The purpose of this thesis was to support professionals in early childhood education and care in their multicultural work. The goal was to develop a guide with practical tools aimed for professionals in early childhood education and care. The guide can be used in children's groups to support children's tolerance and respect for others. Our question was whether creative methods can support children in early childhood education and care in increasing understanding and respect for others with different cultural backgrounds.

A literature review was made to find theory about the multicultural work in early childhood education today, resource-enhancing working methods, and creative methods. Based on the theory, it was found that more knowledge and guidance is required on how to work with this theme in early childhood education today, because it can prevent risks such as racism, discrimination, and bullying.

The development process of the work was based on Eric Ries' "build-measure-learn feedback loop" method. The data collection method used was an interview. Based on the theory of creative methods related to multicultural work, we developed activities that can be implemented in children's groups to support children's respect and tolerance for others. In addition to the activities, the guide which is the final product of this work, also contains tips and guidance on how to work with the theme of cultural diversity in early childhood education and care. The goal of the guide is to integrate multicultural work into the everyday activities already present in early childhood education and care.

Language: Swedish

Key words: multicultural work, early childhood education and care, respect, tolerance

Innehållsförteckning

Bilagor.....	4
Figurförteckning.....	5
1 Inledning.....	1
2 Begreppsdefinitioner.....	2
3 Bakgrund.....	3
4 Litteratursökning och kunskapsbas.....	4
5 Mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken i Finland.....	5
6 Resursförstärkande arbetssätt.....	7
7 Kreativa metoder som verktyg inom småbarnspedagogiken.....	9
7.1 Musik och dans.....	9
7.2 Lek.....	11
7.3 Drama.....	12
7.4 Konst och skapande.....	14
7.5 Litteratur.....	15
8 Metod.....	17
8.1 Strukturerad intervju.....	18
8.2 Forskningsetik och tillförlitlighet.....	19
9 Utvecklingsprocessen.....	20
9.1 Loop 1.....	22
9.2 Loop 2.....	23
10 Handboken.....	24
11 Avslutande diskussion.....	36
12 Källförteckning.....	39

Bilagor

Bilaga 1: Söktabell

Bilaga 2: Intervjufrågor

Bilaga 3: Handboken

Figurförteckning

Figur 1. Loop-processen enligt Eric Ries (2011).....	18
Figur 2. Utvecklingsprocessen.....	22
Figur 3. Pärmbild.....	25
Figur 4. Om handboken.....	26
Figur 5. Vikten av mångkulturellt arbete.....	27
Figur 6. Kreativa metoder och resursförstärkande arbetssätt.....	28
Figur 7. Drama.....	29
Figur 8. Musik och dans.....	30
Figur 9. Lek.....	31
Figur 10. Konst och skapande.....	32
Figur 11. Litteratur.....	33
Figur 12. Förslag på inkluderande böcker.....	34
Figur 13. Tips och idéer.....	35
Figur 14. Läs mer.....	36

1 Inledning

Detta examensarbete är ett funktionellt arbete inom projektet Resursstarka barn, vars mål är att stödja barnets välmående i ett tidigt skede (Resursstarka barn, 2020-2023). Temat för detta arbete var mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken, och utfördes av socionomstuderande vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo. Examensarbetet resulterade i en produkt i form av en handbok. Vi valde att i detta arbete använda ordet "professionella" om alla som arbetar inom småbarnspedagogiken, exempelvis lärare, socionomer och barnskötare.

Globaliseringen leder till att mängden barn med annan kulturell bakgrund hela tiden ökar. Med globalisering avses en ökad internationell mobilitet och kontakt, både av människor, idéer och varor som rör sig och influerar både ekonomiskt, socialt och kulturellt. Därför är detta ämne så aktuellt – människor flyttar till andra länder i allt större utsträckning och av olika orsaker, som till exempel krig, studier eller arbete. (Illman & Nynäs, 2017). Sedan 2015 har antalet flyktingar ökat rejält, det året beviljades 20 706 personer uppehållstillstånd i Finland (Migri.fi, 2016). Efter år 2022 ökade antalet igen i och med kriget i Ukraina (Inrikesministeriet, 2024).

Syftet med examensarbetet var att stöda professionella inom småbarnspedagogiken i det mångkulturella arbetet. Arbetets frågeställning var:

- kan man med hjälp av kreativa metoder stöda barn inom småbarnspedagogiken i att öka förståelse och respekt för andra med annan kulturell bakgrund?

Målet med detta arbete var att utveckla en handbok med praktiska verktyg riktad till de professionella inom småbarnspedagogiken. Handboken kan användas i barngrupper för att stöda barns tolerans och respekt för andra. Handboken underlättar arbetet för den professionella genom att samla information, tips och aktiviteter på ett och samma ställe. I handboken får den professionella tips och handledning i hur man kan jobba kring temat kulturell mångfald inom småbarnspedagogiken med hjälp av de kreativa metoderna lek, musik och dans, litteratur, konst och skapande samt drama.

I examensarbetets första del presenteras arbetets syfte och målsättning. Bakgrunden till examensarbetet, tillsammans med information om relevanta styrdokument som bland

annat grunderna för planen för småbarnspedagogik, presenteras i ett eget kapitel och här finns även tanken bakom produkten beskriven. Teori om resursförstärkande arbetssätt hittas även med i denna del. De centrala begreppen som används i arbetet förklaras för att stöda läsaren. Arbetet fortsätter med beskrivning av litteratursökning och kunskapsbas, och sedan följer en teoretisk del. Denna inleds med en presentation av småbarnspedagogiken i Finland, och här tas det även mångkulturella arbetet inom småbarnspedagogiken upp. Ett kapitel om kreativa metoder följs av teori om de olika områdena handbokens aktiviteter utgörs av (litteratur, drama, konst och skapande, musik och dans samt lekar). I de följande kapitlen beskrivs metod och utvecklingsprocess för produkten, och arbetet avslutas med en diskussion.

2 Begreppsdefinitioner

I detta kapitel förklaras de centrala begreppen som förekommer i detta arbete. Dessa begrepp anses vara bra att förklara för läsaren för att bättre förstå arbetets sammanhang.

Med begreppet **kultur** avses egna traditioner, språk, mat, konst, dans, musik och sport. Kultur omfattar också alla religioner och åskådningar. Människor som kommer från samma land, ibland även från samma ort eller by har ofta samma normer och värderingar. (Utbildningsstyrelsen, 2024).

Kulturell bakgrund är en term som beskriver de traditioner, värdering, religiösa övertygelser och seder som individen tar med sig från sina förfäders samhällen, regioner eller nationer. Detta inkluderar också språk, kläder, mat, ritualer och högtider, till exempel midsommar för finländare. Människan har sin kulturella bakgrund som en del av sin identitet. (Drew, 2023).

Kulturell mångfald är ett begrepp som används då det finns flera människor med olika identiteter, religioner, språk och åskådningar som lever tillsammans i samhället. Som individ har man rätt till att tala sitt eget språk och följa sin kultur. Genom det lyfter man fram alla minoritetsgrupper i Finland. Man kan möta den kulturella mångfalden överallt i samhället, bland annat inom småbarnspedagogiken, skolan, arbetsplatsen eller bostadsområden. (Utbildningsstyrelsen, 2024).

Begreppet **identitet** beskriver hur man är som människa. Det är idén om att vara en unik individ med en egen personlighet samt egna tankar, åsikter, egenskaper och intressen. Människan skapar sin personliga identitet över tid, utifrån allt de har lärt sig och har sett eller hört. Exempel på identitet kan också vara människans nationalitet, religion, kultur, kön och etnicitet. När en person berättar om sig själv kan hen nämna dessa ord för att kunna beskriva vem hen är. (Barn- och ungdomspsykiatri, 2022).

Termen **etnicitet** har börjat användas mer i Norden under de senaste decennierna på grund av den ökande migrationen (Illman & Nynäs, 2017, s. 14). Ordet etnicitet härstammar från det grekiska ordet "ethnos" som betyder *folk, människor av sin egen sort*. Termen kan definieras på olika sätt, bland annat enligt språk, religion, hudfärg och geografiskt ursprung. En individ kan höra till en etnisk grupp utan att själv ha valt det. Vikänslan hör även till etnicitet, med det avses att det är "vi" i förhållande till "de andra". Genom vikänslan känner individen att man hör till de andra i gruppen, man delar samma värderingar samt har en gemensam historia och framtid. (Cronlund, 2000, s. 50).

3 Bakgrund

Detta examensarbete är ett beställningsarbete av projektet Resursstarka barn, som är ett projekt som utfördes mellan åren 2020–2023. Projektets mål var att främja barns välmående inom småbarnspedagogiken. (Resursstarka barn, 2020-2023). Examensarbetet är ett utvecklingsinriktat arbete där uppdraget är att skapa en produkt som ska stöda de professionella inom småbarnspedagogiken i arbetet med barns tolerans och respekt för andra oavsett kulturell bakgrund.

I och med globaliseringen ökar den kulturella mångfalden i Finland hela tiden. Enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik ska barnen uppmuntras till att lära känna andra människor, språk och kulturer. Personalen ska ha kunskap om kulturer och åskådningar och förmåga att sätta sig in i andra människors situation och kunna förstå andras perspektiv. Barnen ska läras att alla är olika men ändå lika värda.

(Utbildningsstyrelsen, 2023, ss. 26-27). Enligt lagen om småbarnpedagogik (540/2018, § 3) är syftet med småbarnspedagogiken *att ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund*. (Lag om småbarnspedagogik, 540/2018, 2018).

I slutet av år 2021 var andelen barn under skolåldern (0–6 år) med utländsk bakgrund 12,1 procent (Statistikcentralen, 2022). De nya befolkningsgrupperna i Finland är inte till lika stor grad representerade i olika bostadsområden och på olika arbetsplatser som de är i daghem och skolor. Detta betyder att barnen funderar över frågor som invandring, mångkultur, etniska minoriteter och rasism oftare än vuxna som inte möter detta i sin vardag i samma utsträckning. (Rastas, 2013, s. 10). Inom småbarnspedagogiken möter många barn för första gången andra från olika kulturer och med olika bakgrund, men vissa daghem kan bestå av en stor majoritet barn med samma kulturella bakgrund, och där är det väldigt viktigt att arbeta med dessa frågor. Enligt Hannele Kontsas-Vähäsilta, språk- och kulturlärare för Åbo stad (intervju 14.4.2024) är det otroligt viktigt att barnen vänjer sig vid mångfald och får jobba med frågor som berör jämlikhet och likabehandling, annars kan det leda till bland annat rasism och mobbning.

4 Litteratursökning och kunskapsbas

I examensarbetet använde vi oss av vetenskapliga artiklar för att hitta relevant forskning inom ämnesområdet. Relevant litteratur söktes manuellt genom bibliotekens sökverktyg samt besök på Åbo Akademis bibliotek och Åbo stadsbibliotek. Vi gjorde även manuella sökningar genom att läsa lagar, föreskrifter och olika nätsidor. Bland annat Utbildningsministeriets hemsidor var relevanta. Sökningen av vetenskapliga artiklar gjordes i databaser som EBSCOhost. Vi gjorde avgränsningar genom att endast välja artiklar som är kvalitetsgranskade, artiklar från år 2000 och framåt, fulltext samt publicerade i akademiska tidskrifter. Vi använde oss av specifika sökord för att hitta relevanta källor som stödde examensarbetet. Sökningarna gjordes på engelska, svenska och finska.

Vi hittade en hel del av de vetenskapliga artiklarna genom att använda oss av följande söktermer: *culture, early childhood education, education, kids, children, kindergarten, play, language development, culture music impact*. I databasen EBSCO har söktermerna bland annat varit: (Kindergarten) AND (play) AND (kids), (Language development) AND (Culture Education) samt (Culture music impact) AND (Children). Sökningarna dokumenterades i en söktabell (bilaga 1).

För att få en inblick i hur man arbetar mångkulturellt inom småbarnspedagogiken i Finland idag intervjuade vi Hannele Kontsas-Vähäsilta, språk- och kulturlärare för Åbo stad (intervju 14.4.2024).

5 Mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken i Finland

I Finland är småbarnspedagogiken en del av utbildningssystemet och omfattar barn i åldern 0 – 6 år. Småbarnspedagogiken är en målinriktad och systematisk helhet bestående av fostran, vård av barn och undervisning där pedagogiken betonas. Verksamheten ska stödja barnets uppväxt, utveckling och lärande samt främja jämlikhet och likabehandling mellan barnen och motverka marginalisering. (Utbildningsstyrelsen, 2023). Enligt Statistikcentralen deltog 234 300 barn i småbarnspedagogik år 2022. Av andelen barn under 3 år deltog 40 procent i småbarnspedagogiken, medan andelen barn mellan 3 och 5 år var 89 procent. (Statistikcentralen, 2023).

I Grunderna för planen för småbarnspedagogik, vars uppdrag är att stödja och styra hur småbarnspedagogiken ordnas, kan man läsa att *”lärmiljön inom småbarnspedagogiken ska vara utvecklande och främja lärandet samt vara hälsosam och trygg med hänsyn till barnets ålder och utveckling”*. (Utbildningsstyrelsen, 2023, s. 18). Diskrimineringslagen (1192/2022, § 6a) säger att *”anordnare av småbarnspedagogik och serviceproducenter inom småbarnspedagogiken ska bedöma hur deras verksamhet påverkar olika befolkningsgrupper och hur likabehandling i övrigt uppnås i deras verksamhet, samt vidta de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. De främjande åtgärderna ska vara effektiva, ändamålsenliga och proportionerliga med beaktande av småbarnspedagogikens verksamhetsmiljö, resurser och övriga omständigheter”*. (Diskrimineringslag 2022/1192, 2022).

Småbarnspedagogikens uppgift är att främja barns kulturella och kommunikativa kompetens, som innebär en förmåga att lyssna och förstå olika synsätt samt en förmåga att reflektera över sina egna värderingar. (Utbildningsstyrelsen, 2023, s. 27). Det är viktigt att förstå andras kulturella bakgrund för att kunna ha en fungerande kommunikation. Barnen ska därför bekanta sig med människor som har ett annat språk och kulturell bakgrund än dem. Tillsammans med barnen ska personalen öva att sätta in sig i andras situationer och få stöd att forma sina egna kulturella identiteter. Barnen ska uppmuntras

till att lära känna andra människor, språk och kulturer. Personalen ska ha kunskap om kulturer och åskådningar och förmåga att sätta sig in i andra människors situation och kunna förstå andras perspektiv. Barnen ska läras att alla är olika men ändå lika värda. (Utbildningsstyrelsen, 2023, s. 33).

Vi frågade Hannele Kontsas-Vähäsilta (intervju 10.4.2024) om hur man arbetar med kulturell mångfald på daghemmen idag. Som svar fick vi att det är svårt och varierar väldigt mycket beroende på hur insatt personalen är i detta ämne. Vissa kan även vara rädda att göra fel. Det varierar också mycket mellan enheter med många barn från olika kulturer och väldigt homogena enheter – där borde man verkligen satsa på det mångkulturella arbetet, så att mångfald inte blir något exotiskt eller främmande. Kontsas-Vähäsilta är själv språk- och kulturlärare och arbetar på ett mångkulturellt daghem i Åbo. Som exempel på hur de arbetar på det daghemmet nämner hon arbete med temaveckor, att lära sig ord och sånger på de olika hemspråken barnen har, högläsning av böcker från olika länder, firandet av FN-dagen, den internationella modersmålsdagen och andra liknande dagar, samt arbete kopplat till olika högtider kopplade till barnens åskådningar. Kontsas-Vähäsilta påpekade också att man borde synliggöra våra likheter mera, samt som professionell reflektera över ordval och sina egna värderingar och fördomar.

Enligt Hannele Kontsas-Vähäsilta (intervju 10.4.2024) finns det risker med att inte arbeta med kulturell mångfald redan med små barn. Riskerna kan vara bland annat mobbning, diskriminering och rasism.

Med mobbning avses upprepade skadande ord och handlingar riktade mot en skild person, så som utfrysning, våld och kränkande ord. Orsakerna till mobbning kan till exempel vara att en person ser annorlunda ut eller kommer från en familj med annan kulturell bakgrund. Mobbning leder ofta till ensamhet och isolering, utanförskap samt psykiska och fysiska skador. (Utbildningsstyrelsen, 2024). Om barn inte redan från ung ålder lär sig att folk kan se olika ut, vara annorlunda och komma från en annan bakgrund men ändå är lika mycket värda och ska respekteras lika mycket som alla andra kan det leda till att de i stället börjar diskriminera dessa personer. Diskriminering innebär att en människa behandlas orättvist bland annat på grund av sitt kön, nationalitet eller religion (Utbildningsstyrelsen, 2024). Hannele Kontsas-Vähäsilta (intervju 10.4.2024) anser att det behövs mycket mer diskussioner om värderingar och kring planen för småbarnspedagogik.

I Grunderna för planen för småbarnspedagogik kan man läsa att det är viktigt att *"personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället"*. (Utbildningsstyrelsen, 2023, s. 34). Språket är människans viktigaste sätt för att kommunicera och uttrycka sina känslor och tankar. Det är också en viktig del av vår identitet. (Granberg, 2006, s. 28). Språket etablerar i den muntliga kommunikationen; att berätta, samtala och lyssna. Det är viktigt att barn hela tiden får använda och öva sitt språk och att vuxna tillsammans med barnet beskriver och använder tydliga ord kring vad som händer och vad man gör med barnen. Man kan konstatera att lekar, sånger, ramsor samt användning av bilder ökar små barns språkutveckling och ordförråd. (Edwards, 2008, s. 18). Kreativa metoder är alltså bra verktyg för att på ett roligt sätt ägna sig åt språkinläring. Vi har valt att baka in språk i flera aktiviteterna eftersom den stöder barns kulturella identiteter samt vänjer barn vid att höra olika språk.

Att utföra aktiviteter där alla barn får bli hörda och får visa sin potential oavsett på vilken nivå barnen är språkmässigt stöder dessutom barnen att bli mer toleranta och se andra som kompisar och lika värda trots att de inte alltid kommunicerar via språket. Barn som kanske blir utfrysta eller överkörda i leken på grund av kommunikationssvårigheter får synas och känna sig delaktiga, vilket är resursförstärkande för dem. (Fitton, Goodrich, Thayer, Pratt, & Luna, 2023, ss. 3491-3494).

6 Resursförstärkande arbetssätt

Ett resursförstärkande arbetssätt förutsätter medvetenhet om det enskilda barnets behov och resurser (Davidsson & Juslin, 2016, s. 77). Det pedagogiska arbetet utgår från barnets färdigheter och utvecklingsbehov. Barns utvecklingsnivå mäts i begrepp som språklig, social, motorisk och kognitiv förmåga. Resursförstärkande metoder är sådana där barnet bekräftas, bevarar och ökar sin kompetens och beredskap att utvecklas, lära och strategiskt fungera i olika situationer. (Davidsson & Juslin, 2016, s. 73). Inom arbetet i småbarnspedagogen gäller det att situationsanpassa metoderna till enskilda barn, och därmed kunna stöda barnet och planera aktiviteter och verksamhet utgående från barngruppens behov. När en barngrupp fungerar resursförstärkande utvecklar barnet sin identitet via gruppen och får känna gemenskap. Lekar, aktiviteter och diskussioner byggs

upp så att barnet får öva olika roller och verksamheter i en trygg miljö som är uppmuntrande. (Davidsson & Juslin, 2016, ss. 37-39).

Barnens åsikter ska beaktas och delaktighet främjas – när vuxna tidigare lärde barnet handleds det nu i stället i hur det själv hittar kunskap och bildar sina egna inlärningsstrategier. När barn erbjuds möjlighet att experimentera, prova på, tänka och uttrycka sig i samverkan med trygga vuxna lär de sig att känna sig själva och sina styrkor. Detta leder till att barn får känna stolthet och glädje över att ha lyckats, vilket ger barnet stöd och känslan av att klara av olika utmaningar i livet. Ett resursstarkt förhållningssätt innebär att man stöder barnen i att utvecklas till en egen person med verktyg för ett gott liv. Ett resursstarkt barn är positivt inställt till sig själv och sin utvecklingspotential, medveten om sina färdigheter och begränsningar, motiverade att utvecklas och lära sig samt medvetna om att de både kan lyckas och misslyckas. (Davidsson & Juslin, 2016, ss. 10-12).

Ett resursstarkt förhållningssätt i arbetet med barn innebär att man är medveten om både risker och resurser i barnets vardag. Riskerna kan vara bland annat föräldrarnas utbildningsnivå, barnets hemförhållanden, normbrytande beteenden, samhällsliga risker som barnfattigdom, olika typer av samspelssvårigheter som kan bero på till exempel kommunikativa problem, eller avvikande utseende. (Davidsson & Juslin, 2016, ss. 14-16, 25). Detta kan leda till mobbning i barngruppen. Barnet kan uteslutas från leken eller utsättas för fysisk eller verbal mobbning, och följden är en stor risk för allvarliga konsekvenser som depression, ångest och i värsta fall självdestruktiva tankar. Mobbning leder också till att offrets möjligheter till att utveckla kamratrelationer försämras och blir ofta ensamma och självkänslan lider. (Davidsson & Juslin, 2016, ss. 22-23). Barn till föräldrar med invandrarbakgrund har ofta fler problem och svårigheter i sin sociala miljö (Davidsson & Juslin, 2021, ss. 12-13).

Aktiviteterna i handboken som är slutprodukten för detta examensarbete tar det resursförstärkande arbetssättet i beaktande. De är utvecklade för att stöda barnen i att bli resursstarka genom att få dem att känna sig inkluderade, delaktiga, bekräftade och säkra i sig själva, vilket leder till att de även lär sig acceptera andras olikheter.

7 Kreativa metoder som verktyg inom småbarnspedagogiken

I detta kapitel kommer vi att berätta om kreativa metoder samt de olika ämnesområdena vi har valt att utgå ifrån då vi utformar aktiviteterna i handboken. Med hjälp av relevant forskning har vi kopplat teorin till arbete med kulturell mångfald inom småbarnspedagogiken.

Kreativa metoder kan även kallas funktionella eller uttrycksfulla metoder. Dessa metoder är effektiva på grund av den intensiva delaktigheten. Genom att göra något konkret kommer känslor, attityder och värderingar fram och är lättare att uttrycka än med ord. Kreativiteten, påhittigheten och fantasin får ta över, och känslan av att lyckas ger resurser till att klara av olika utmaningar i livet. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä, & Virolainen, 2012, s. 192).

Till kreativa metoder hör olika konstinriktade metoder som olika former av skapande, musik, dans, litteratur, lekar och drama. Det viktiga är att deltagarna skapar något själva genom att till exempel måla, dansa, sjunga, skriva eller skådespela. Man kan även tillsammans med deltagarna använda färdiga verktyg så som musik och böcker. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä, & Virolainen, 2012, s. 193).

Med hjälp av dessa metoder kan man behandla temat kulturell mångfald som kan vara svårt att med ord ta upp med små barn, väcka barnens nyfikenhet samt lära dem respekt och tolerans mot andra. Kreativa metoder är redan en del av vardagen inom småbarnspedagogiken och finns med i de lärområden som nämns i grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen, 2023, ss. 43-52). Av denna orsak har vi valt att använda oss av dessa metoder i handboken.

7.1 Musik och dans

Musik och dans är nyttiga konstformer för människan, både fysiskt och psykiskt. Det finns mycket forskning om musikens betydelse för barnets utveckling, till exempel för hur musik kan hjälpa öka barnets kreativitet. Denna forskning visar att musik också hjälper barn att skapa visualisering och det är en betydelsefull del för språkutvecklingen och kommunikationen. (Salmon, 2009, ss. 943-944). Dans kan vara bra för barnets motoriska utveckling, och hjälper barnet att känna sin kropp. Dans kan även vara ett bra verktyg för

att lära barnen att kommunicera sina känslor och den hjälper att öka barnens självmedvetenhet. (Lutz & Kuhlman, 2000, ss. 36-37).

I en forskning från 2021 undersöktes musikundervisningens roll i Finland, och visade att musik och sång är viktigt för barn mellan 1–3 år. Barn som hade musik som en rutinmässig del av sin dag visade sig vara gladare och nöjdare samt mindre nedstämda. Musiken visade sig ha en till största del positiv inverkan på människans humör, och forskningen visade också att barnens adoptiva roll i gruppen ökade i barngrupper med mycket musik i sin verksamhet och i sina rutiner, i jämförelse med grupper där det inte förekom lika mycket musik. (Ruokonen, Tervaniemi, & Reunamo, 2021, ss. 639-642).

Genom att spela musik och sjunga sånger från andra länder kan man introducera olika kulturer och språk i barngruppen. Detta kan även stöda barn från andra kulturer att känna sig sedda och delaktiga. En forskning där professionella observerade barnen då det spelades sånger från deras hemländer visade att barnen reagerade positivt till att höra musiken på daghemmet. (Salmon, 2009, ss. 942-943).

Forskarna hävdar att kreativ dans har fördelar för barns lärande därför den borde ha mer plats i läroplanen i varje skola. (Payne & Costas, 2020, s. 286). Dans kan vara ett bra verktyg inom det mångkulturella arbetet med barn, eftersom de flesta länder har traditionella danser man kan använda sig av i verksamheten. Forskning visar att barn lär sig bättre genom att vara aktiva och fysiska, och att dansa olika danser kan de på ett roligt sätt bekanta sig om olika kulturer.

En annan forskning som utfördes på daghem för att se hur dans kan påverka barnen och om de lär sig om kultur genom dans gjordes på kulturstudieenheter för afrikanska och amerikanska ursprungsbefolkningen, där man observerade barn under olika aktiviteter. Dessa kunde vara bland annat att se på olika videoklipp av kulturella händelser, att läsa om olika kulturer eller att teckna. Studien fokuserade främst på västafrikanska danstraditioner, och barnen fick se bybor använda dans som skildrade aktiviteter från deras vardag samt dans som imiterade olika djur. Barnen visade intresse genom att dansa och genom diskussioner om vad de fått se, och lärde sig om en annan kultur på ett roligt och kreativt sätt. (Lutz & Kuhlman, 2000, s. 37).

Enligt dessa forskning orskning visar det sig att både dans och musik är bra metoder att använda sig av i det mångkulturella arbetet med barn, vilket tagits i beaktande i arbetet med aktiviteterna i handboken.

7.2 Lek

Vad är lek? "*Lek är ord och handlingar som är lustbetonade, frivilliga och på låtsas*". Lek är barnets sätt att bearbeta världen och få insikt om den, när barnen leker lär de sig att hantera relationer, problem, och konflikter. Barnet utvecklas i social mening genom att lära sig normer och roller samt utveckla sin identitet och självkänsla. Lek är också ett sätt för barn att interagera och utveckla sina kroppsliga färdigheter, sin fantasi och kommunikation. Två teoretiker, Piaget och Vygotskij, lyfter på olika sätt fram lekens betydelse. Piagets teori säger att barnen inte sig någonting nytt genom att leka, han hävdar även att lek är barnets sätt att öva på det de redan kan, och uppleva att de är duktiga på det. Vygotskijs teori däremot är att det finns mycket önskeupplevelser i barnets lek, men också att leken syftar till att ge känsla av att de klarar av saker. Han anser att genom lek börjar barnet lära sig att socialisera med andra människor och omgivningen samt tränar barnet de regel tillämpning, verklighetsuppfattning och sociala roller. (Hwang & Nilsson, 2019, ss. 242-243).

Forskning visar att lek är en viktig del när det kommer till barns utveckling, både den kognitiva och den sociala, fysiska och emotionella. I en studie med rubriken "Pretend play of young children in the Malaysian context" (2023) undersöktes 85 föräldrar till små barn från åldern 2–6 år. Undersökningen fokuserade på barnens engagemang i låtsasleken hemma ur föräldrarnas synvinkel. Resultatet visade att när barnen leker låtsaslek främjas deras motorik, problemlösnings- och kommunikationsfärdigheter, samt stöder barnen att utveckla empati. Genom låtsaslek uppmuntras barnen att skapa förståelse för andra människor. (Shamsudin, o.a., 2023, ss. 40-44).

Genom att barn leker lär de sig att utforska, förstå sig själva och sin omvärld. Barnet lär sig kommunicera med andra människor. Genom leken hittar barnet både sina intressen och förmågor samt ökar barnet sin vilja att lära sig mera genom att ha roligt. (Öhman, 2011, ss. 189-190). När det gäller leksaker för barn i småbarnsåldern behövs relativt tydliga leksaker då deras fantasiförmåga ännu inte är helt utvecklad. Dessa leksaker kan bland annat vara

telefoner, dockor, utklädningskläder och låtsaspengar. (Granberg, 2004, ss. 67-68). På daghem ska det finnas tillgång till leksaker och material som lockar barnen till lek som ger barnen möjligheten till att utvecklas i lekarna samt lockar fram barnens fantasi. Det ska även finnas olika material som på något sätt utmanar barnens fysiska förmågor. (Granberg, 2004, s. 81). Hannele Kontsas-Vähäsilta (intervju 10.4.2024) anser att den kulturella mångfalden borde synas ännu mera i daghemsmiljön, och att daghemmen borde köpa in fler spel, leksaker och böcker där denna blir synlig. Skillnaden mellan olika daghem och deras utbud av dessa saker är stor och beror på personalens medvetenhet gällande språk, kulturer och åskådningar.

Två viktiga begrepp som används inom småbarnspedagogiken är fri lek och styrd lek. Fri lek är lek där barnen själv fritt får välja hur deras lek ska gå till och se ut, utan att en vuxen leder eller bestämmer åt barnen. Trots att fri lek bestäms av barnen måste de vuxna ändå observera och vara närvarande då barnen leker så att leken inte går överstyr eller att någonting händer i leken. Styrd lek är motsatsen till fri lek, där leken har färdiga regler och teman som en vuxen bestämt. (Granberg, 2004, ss. 82-83).

Utifrån teorin kan man konstatera att man som professionell genom lek kan arbeta med kulturell mångfald, respekt och tolerans för andra. Den styrda leken kan bland annat planeras så att barnen får tänka på hur det är att vara annorlunda majoriteten och vad som kan vara svårt, och så kan man para ihop barn som kanske annars inte leker tillsammans. Även barn med ett annat språk kan stödas och inkluderas då den vuxna bestämmer reglerna eller bestämmer vem som får göra det, och barn som har svårare att förstå inte hamnar i skymundan utan får möjlighet att visa sin personlighet. Leken är ett viktigt verktyg i arbetet med kulturell mångfald samt ett bra sätt att arbeta med tolerans och respekt, vilket beaktats i arbetet med handboken.

7.3 Drama

Ordet drama har flera betydelser, men inom pedagogiken kan ordet förekomma bland annat i begrepp som skapande dramatik, pedagogiskt drama, dramatisk verksamhet och dramalek (Hägglund & Fredin, 2011, s. 9). Drama är en fantastisk inlärningsmetod – genom att dramatisera olika historiska händelser lär sig barnen samtidigt som de har kul och får använda fantasin och kroppen. Dramatiseringar kan också vara sådana där barnen

får iaktta, och utan att delta fysiskt vara med i tanken och fantasin. Ofta kan inlevelsen vara såpass intensiv att barnet efteråt kan tala om övningen som om hen själv varit med i den. (Hägglund & Fredin, 2011, ss. 137-139). Här finns det potential att lära barn om empati, respekt, känslor och olika kulturer.

Det har forskats en del om drama som verktyg inom småbarnspedagogiken. En artikel som behandlar drama som ett verktyg inom arbetet med små barn tar upp konceptet processdrama. (Brown, 2017). Processdrama är en dynamisk undervisningsmetod där lärare och barn samarbetar för att skapa en imaginär dramatisk värld och arbetar inom den världen för att utforska ett problem, en situation eller en berättelse, inte för en publik, utan för till förmån för barnen själva. I processdrama spelar barn en rad roller och engagerar sig i en mängd olika reflekterande aktiviteter utanför rollen, vilket kräver att de tänker kritiskt bortom sina egna synvinklar och betraktar ämnet ur flera perspektiv. Genom processdrama sker lärande naturligt. När barn utforskar dynamiken, relationerna och konflikterna som formar en berättelse eller situation, får de och anpassar de också fakta relaterade till ämnet och utvecklar färdigheter när de lever sig in i dramat. Nyckelfärdigheter inkluderar samarbete, innovation, kritiskt tänkande samt problemlösning och empati. (Brown, 2017, s. 165).

I processdramat arbetar små barn, under ledning av en pedagog, som en gemenskap. Som ett exempel i artikeln nämner skribenterna ett processdrama där små barn, i rollen som samhällsmedlemmar, utmanas att dela mat från sina trädgårdar med utomstående som inte har en trädgård. De har själva jobbat hårt med sin trädgård. Varför ska de dela? Den dramatiska processen tillåter barn att reagera intellektuellt, fysiskt och empatiskt på en föreställd situation som skapats av läraren eller av barnen själva. Genom processdrama tar barn inte bara till sig kunskap; de konstruerar det, lär sig bäst när de är aktivt engagerade, organiserar kunskap och erfarenheter på nya sätt mot ett önskat mål. (Brown, 2017, s. 165).

Man kan dra slutsatsen att man med hjälp av drama på olika sätt kan engagera barn genom att de själva får vara med, hitta på problem och karaktärer, eller följa med en dramatisering och vara med och påverka. Detta kan kombineras med diskussion om vad som är rätt och fel, och hur man ska behandla andra. I vår handbok har vi utformat en aktivitet utgående från dessa metoder, där barnen får fundera över hur man behandlar

andra som kanske ser annorlunda ut och hur man också kan ha likheter om man tittar noga eller lär känna andra.

7.4 Konst och skapande

Inom småbarnspedagogiken förekommer det en hel del skapande verksamhet så som att måla, snickra, pyssla och sy. Fördelarna med detta är många - alla barn kan vara med oavsett ålder eller språkliga färdigheter, dessutom ökar känslan av gemenskap i gruppen då man gör något tillsammans. Stolthet över att åstadkomma något konkret är även en viktig känsla för barn att uppleva. (Anveden, 2020, s. 146).

Att lära ut konst åt barn har existerat länge. I FN:s barnkonventions paragrafer 13 och 31 kan man läsa att barn har rätt till att få uttrycka sig konstnärligt samt får ta del av konst av olika slag (Unicef, u.d.). För att ett barn ska ha möjlighet till att uttrycka sig konstnärligt behöver de få förutsättningar för det genom att själv skapa material och konst, samt kunna ta del av vad andra barn skapar. (Simonsson & Andersson, 2023, ss. 51-55).

I en forskning gjord i Kanada undersöker Peterson, McIntyre & Forsyth (2016) hur professionella i daghem och grundskolan kan stödja barns utveckling gällande muntligt och skriftligt språk. Även om denna undersökning fokuserar på barns språkutveckling, visade intervjuer med de professionella inom småbarnspedagogiken att barns finmotoriska utveckling är viktig för barn i åldern 3–5 år. Barn kan utveckla finmotoriken genom att använda sig av modeller, färger eller kriterier för att bilda alfabetiska bokstäver eller ha en aktivitet som kräver att de använder sina händer. (Peterson, McIntyre, & Forsyth, 2016, ss. 16-18). Med hjälp av kreativa metoder kan man alltså stödja barns språkinläring, vilket vi har tagit beaktande i utvecklandet av aktiviteterna i handboken.

En vetenskaplig artikel med rubriken Weaving it all together: the arts, literacy, adults and kids (2023) tar forskarna upp varför det är viktigt att barn lär sig via konsten i tidig barndom. Artikeln hävdar att barn och konst är skapade för varandra, och förklarar att konsten spelar en betydande roll eftersom barnens hjärna naturligt är anpassad för att dra nytta av den. Ju fler erfarenheter barnet har av konst desto mer kapacitet utvecklar de för att lära sig genom rörelse, musik, bildkonst, berättelser och drama. Artikeln hävdar att tänkandes kapacitet byggs upp genom konsten, särskilt under den kritiska utvecklingen av hjärnan under de tidiga småbarnsåren. Konst hjälper till att bygga upp barnens socioemotionella

färdigheter som självkänedom och ansvarsfullt beslutfattande. (Snyder & Ross, 2023, ss. 7-9).

Från litteratur och vetenskaplig forskning kan man konstatera att konst och skapande har en positiv inverkan på barns inläring och färdigheter. Av denna orsak finns det aktiviteter inom detta område med i handboken.

7.5 Litteratur

Litteraturen spelar en stor roll i stöttandet av barnets emotionella och sociala utveckling. Karaktärerna i en barnbok kan väcka barns medkänsla samt skapa ökad förståelse och tolerans. Självkänslan stärks då man upptäcker att man inte är ensam om att känna vissa känslor och kan se sig själv i de litterära gestalterna i en bok. (Edwards, 2008, s. 22). Barnlitteraturen stöder även språkutvecklingen samt barnets utveckling till en medlem i samhället, till medborgare både i hemlandet och globalt. Litteraturen kan ge verktyg till att förstå världen omkring oss och de förändringar som sker. (Rastas, 2013, s. 7). Svenska Barnboksakademin har sammanställt en lista med 17 argument till varför barnlitteraturen är viktig, och bland dem finns bland annat "*boken stärker vår självkänsla när vi upptäcker att det finns andra som tänker och känner som vi*" samt "*boken hjälper oss att förstå att vi både är lika och olika*". (Svenska Barnboksakademin, 2023).

Det har gjorts ett flertal forskningar angående representation av olika etniciteter i barnlitteraturen. I en studie från 2017 gjordes en kvalitativ granskning av barnbokssamlingarna på fem daghem i Perth, Australien, med fokus på i vilken utsträckning de återspeglar etnisk mångfald. (Adam, Barratt-Pugh, & Haig, 2017). Forskarna hävdar att litteraturen har en viktig roll i representationen av barn av olika etniciteter, förmågor och kön på ett sätt som engagerar barn i att få förståelse för familjers och samhällens mångfald. I studien granskades 2377 böcker, och resultaten visade att det fanns en brist på representation av etnisk mångfald. I de böcker där kulturell mångfald representerades, var icke-dominerande kulturer ofta stereotypiskt och även felaktigt porträtterade. Denna brist på exponering för litteratur som skildrar olika raser kan få oroväckande konsekvenser. Barn som inte ser representationer av sig själva speglade i boksamlingar kan börja tvivla på sitt egenvärde i centrum och i samhället i stort. Dessutom kan detta leda till en känsla av utanförskap för dessa barn, vilket verkar negativt på deras känsla av identitet. Analysen

visade också att i de böcker som innehöll andra raser än vita, var majoriteten av huvudkaraktärerna kaukasiska. Detta kan ge barn intrycket av att vithet är av större värde och betydelse och kan bidra till diskriminering och fördomar. (Adam, Barratt-Pugh, & Haig, 2017, ss. 88, 94).

I en liknande studie gjord 2024 inom projektet LADINECE –Language and Diversity in Nordic Early Childhood Education (2024), vid Borås Universitet i Sverige analyserades bilderböcker på daghem i Sverige, Norge och Island (Skaremyr, Hermansson, Abraham, & Lindström, 2024). Forskningsfrågorna var "I vilken utsträckning finns flerspråkighet och mångkultur i de analyserade bilderböckerna?" och "På vilka sätt visualiseras flerspråkighet och mångkultur i de analyserade bilderböckerna?". Studien syftar till att undersöka och bidra med kunskap om de normer kring språk och kultur som återspeglas i bilderböcker på förskolor där barn från Sverige, Norge och Island deltar. Analysen av barnbilderböcker avslöjar flera språkliga och kulturella normer. För det första är en rådande enspråkig norm tydlig. Böckerna som analyseras är skrivna på de tre ländernas majoritetsspråk: isländska, norska och svenska. När flerspråkighet är synlig skrivs i sex av böckerna ett enstaka ord eller en kort fras på ett annat språk än majoriteten, och syns på skyltar, bilder, i illustrationerna eller i texterna. Detta positionerar flerspråkighet som undantaget och inte normen. Sju böcker avslöjade mångkulturell mångfald. I dessa böcker kunde en norm av öppenhet och acceptans för mångfald anas, men vissa böcker som inkluderade människor av annan kulturell bakgrund avslöjade en norm som visade en marginaliserad ställning för svarta människor och en gynnsam ställning för vita människor. (Skaremyr, Hermansson, Abraham, & Lindström, 2024, s. 360).

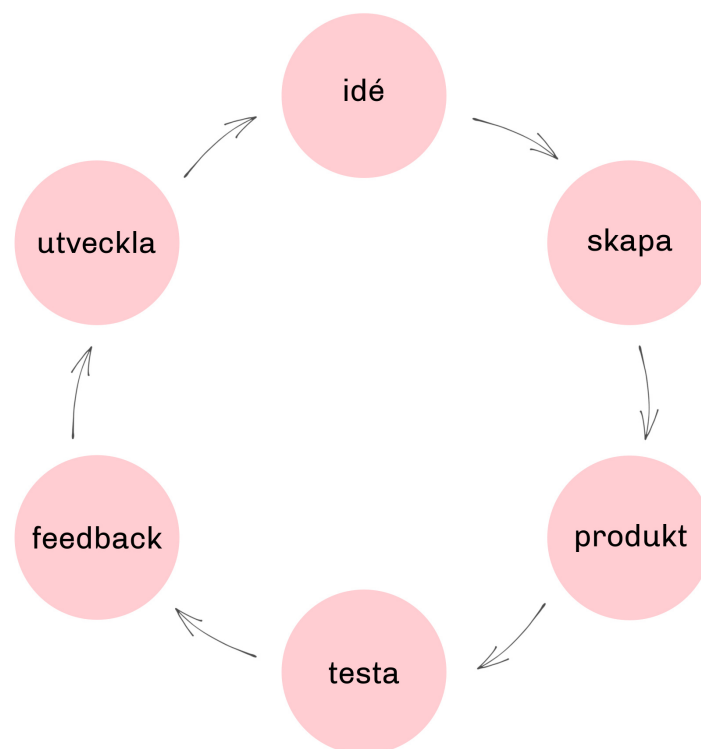
I dag har de nordiska länderna en mångkulturell och flerspråkig befolkning. Att ha bilderböcker som speglar det nutida samhället skulle kunna hjälpa barn från minoriteter, samtidigt som det kan vara användbart för barn med majoritetsbakgrund. Det ger dem en bild av samhället de lever i och att det finns barn som ser annorlunda ut, som talar andra språk, som har annan religiös och kulturell bakgrund. Att erbjuda barn böcker med språklig och kulturell variation kommer att hjälpa dem att förstå mångfald. Bilder i barnlitteratur kan innehålla underliggande budskap om sociala strukturer och dessa budskap kan omedvetet ge barn idéer om vilka som anses vara naturliga medborgare i ett samhälle och vilka som inte är det. Bilder påverkar också barns utveckling av sin identitet, och påverkar på så sätt vilka identiteter som kan utvecklas. Det är rimligt att anta att för att alla barn ska

utveckla öppenhet för andra språk och kulturer genom bilderböcker, måste böckerna som är tillgängliga för alla barn inom småbarnspedagogiken presentera och spegla mångfalden i det flerspråkiga samhället. Annars riskerar barn att få en ensidig syn på samhället. (Skaremyr, Hermansson, Abraham, & Lindström, 2024, ss. 344-345).

Man kan konstatera att det är viktigt i barnböcker att alla hudfärger får finnas bland karaktärerna i vardagliga situationer utan att det problematiseras eller påpekas på något sätt. Av denna orsak finns det en sida med tips på inkluderande barnböcker i handboken. Vi har även utformat en aktivitet som innehåller högläsning, men som också bidrar till kunskap om andra länder och deras kultur, miljö och språk samt belyser olikheter och likheter hos dessa.

8 Metod

I detta examensarbete har vi valt att använda oss av Eric Ries Lean Startup – metod. Denna metod passar bra för utvecklingsarbeten där man vill testa sin produkt under utvecklingsprocessen. Ries modell ”bygg-mäta-lära-modellen” går ut på att först utveckla en *minimum viable product* (MVP), det vill säga en enkel prototyp. Denna vill man sedan få feedback på för att kunna vidareutveckla produkten. Dessa så kallade loopar (figur 1) kan göras flera gånger och med hjälp av dem kan man i ett ganska tidigt skede få veta vad målgruppen tycker om idén och om den borde utvecklas på något visst sätt. (Ries, 2011, ss. 76-78).

Figur 1. Loop-processen enligt Eric Ries (2011)

Vi använde oss av denna modell av loop-processen (Ries, 2011, s. 76) eftersom vi utvecklade en produkt riktad till en specifik målgrupp, i detta fall professionella inom småbarnspedagogiken. Vi anser att feedback från denna målgrupp är viktig för att produkten ska bli så bra som möjligt. Vi samarbetade med en språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogiken för att få feedback på vår handbok.

8.1 Strukturerad intervju

Datainsamlingsmetoden som används i detta arbete är strukturerad intervju. Med strukturerad intervju avses att intervjufrågorna förbereds i förväg för att man ska kunna få relevanta svar som lätt kan sammanfattas och analyseras (Bell, 2006, ss. 159-160). Denna metod är lämplig eftersom vår samarbetspartner arbetar med kulturell mångfald inom småbarnspedagogiken och kan bidra med relevanta åsikter och kunskap. Vi har intervjuat Hannele Kongsas-Vähäsilta, språk- och kulturlärare anställd av Åbo stad, som har flera års erfarenhet av att arbeta med detta ämne inom småbarnspedagogiken (intervju 14.4.2024).

Vi inledde samarbetet med att via e-mail skicka några intervjufrågor om hur det mångkulturella arbetet inom småbarnspedagogiken ser ut idag och om hon anser att handboken skulle kunna vara till nytta (bilaga 2). Intervjufrågorna hjälpte oss i utformandet av handboken genom att vi fick en inblick i hur man arbetar med dessa frågor och vad hon anser att skulle behövas för att stöda de professionella i arbetet. Nästa steg var att skicka handboken åt Kontsas-Vähäsilta för att få feedback på om hon anser att den är informationsrik, om instruktionerna är tydliga och ifall aktiviteterna är sådana som hon tror skulle vara användbara i barngrupper. Efter detta finslipades handboken till en färdig produkt med möjlighet till förbättring om det behövs. Den färdiga handboken skickades ännu till Kontsas-Vähäsilta för slutlig feedback, då en av aktiviteterna även testades i en barngrupp. Efter denna loop gjorde vi ännu några slutliga ändringar innan handboken blev klar.

8.2 Forskningsetik och tillförlitlighet

Examensarbetet följer god vetenskaplig praxis (2023) och vårt eget yrkesområdes etiska koder (2018) för att kunna uppnå att examensarbetet är etiskt godtagbart. Enligt de europeiska forskningsetiska anvisningarna hör fyra etiska principer till god vetenskaplig praxis (GVP). Dessa är ansvarstagande, tillförlitlighet, uppskattning och ärlighet. Dessa principer bör man ha i åtanke under hela utvecklingsprocessen. Keiski, o.a., 2023, ss. 1112).

Med ansvarstagande avses att man tar ansvar för hela utvecklingsprocessen tills arbetet är färdigt, samt att litteraturen som använts är trovärdig och följer kraven för examensarbetet. (Keiski, o.a., 2023, s. 12). Alla i gruppen har tagit ansvar över skrivandet. Innan vi påbörjade planeringen av examensarbetet skapade vi ett gruppkontrakt där vi alla har gått med på att ta ansvar över gruppens regler angående tidtabell, träffar och deltagande i möten, deadlines samt självständigt arbete. Vi kommer att förvara allt datamaterial i Yrkeshögskolans Novias molntjänst som är lösenordskyddat. Vår samarbetspartner har även informerats om att intervju svaren raderas när arbetet är klart, samt att vi gärna delar med oss av handboken och examensarbetet när dessa är klara om intresse finns. När det kommer till forskningsprocessen har vi noggrant utfört det genom att ta reda på om det behövs för forskningstillstånd. Forskningstillstånd var inte aktuellt i detta examensarbete. Vi har kontaktat de bokförlag vi nämnt i handboken och fått lov att använda deras omslagsbilder.

Tillförlitlighet hävdar till att säkerställa hög kvalitet inom den vetenskapliga verksamheten genom noggrann placering, användning av effektiva metoder och analyser samt optimal resursanvändning. (Keiski, o.a., 2023, s. 12). Vi har hänvisat korrekt till de källor som har använts samt säkerställt kvaliteten på informationskällor, till exempel webbsidor. Den valda metoden är lämplig för målgruppen och arbetets frågeställning. Vi har motiverat våra val samt kopplat teorin till den slutliga produkten.

Med uppskattning avses att man ska respektera allt inom examensarbetsprocessen, bland annat respekt för samarbetspartner och kollegor, samhället och de vetenskapliga aktörerna. (Keiski, o.a., 2023, s. 12). Vi har respekterat varandras åsikter och idéer, stöttat varandra och samarbetat för att öka gemenskapen. Vi respekterar de vetenskapliga aktörerna genom att referera korrekt till materialet, vi skriver om det med egna ord och ser till att texten stämmer överens med källornas budskap. Om vi använt delar av de vetenskapliga aktörernas texter ordagrant har citat använts.

Med ärlighet avses att vetenskapliga aktiviteter planeras, utförs, utvärderas och rapporteras med öppenhet, rättvisa, opartiskhet och fullständig transparens, utan att dölja detaljer. (Keiski, o.a., 2023, s. 12). Vi har informerat vår samarbetspartner om bakgrunden till arbetet samt hållit en öppen kommunikation om vad vi förväntar oss av samarbetet, vad deltagande innebär, samt varför deras kunskap är viktig. Detta har skett skriftligt via email.

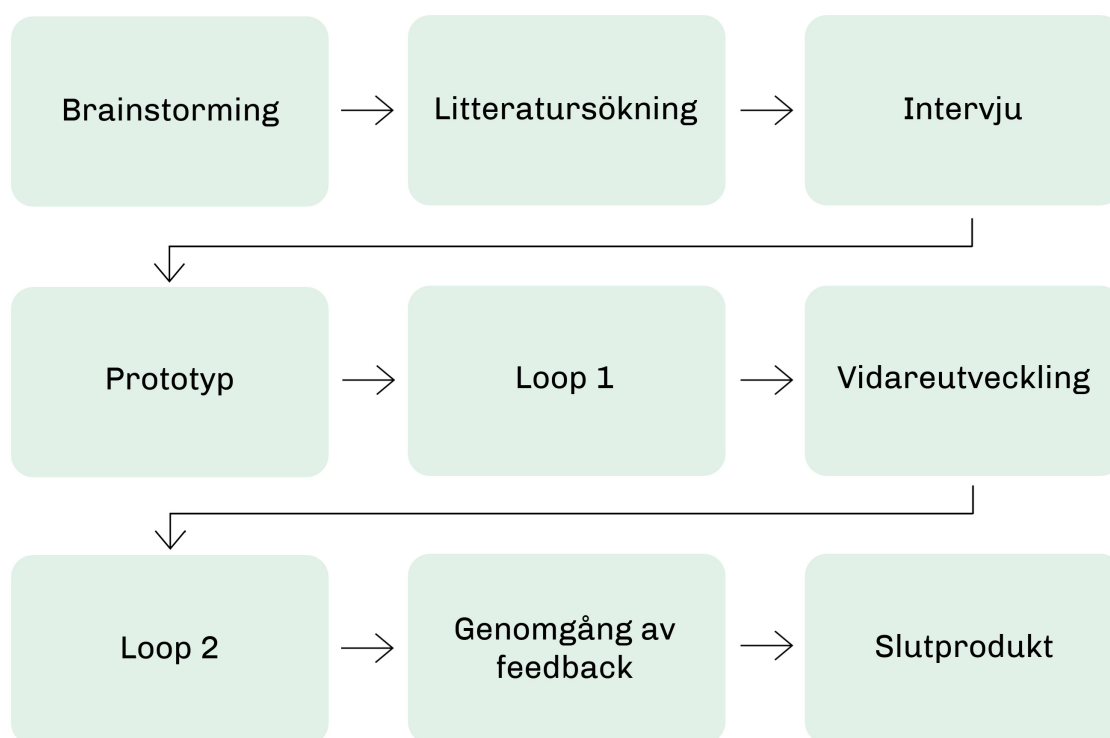
I examensarbetet beaktas även de etiska grunderna för social- och hälsovården (Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf, 2018). Vårt examensarbete främjar delaktighet, jämlikhet, motverkandet av diskriminering och godkännandet av olikheter samt hänsynstagande till varje människa som en unik helhet.

9 Utvecklingsprocessen

Temat för detta examensarbete var mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken. Vi började processen med att fundera på hur vi kan arbeta med temat och hurdan sorts produkt vi vill skapa. Målet med produkten var att professionella inom småbarnspedagogiken skulle kunna använda den i barngrupper för att stöda barns tolerans och respekt för andra, oavsett kulturell bakgrund. I detta kapitel beskriver vi utvecklingsprocessen, från brainstorming till den slutliga produkten (figur 2).

Vår första idé var att skapa en barnbok med fokus på kulturella likheter och olikheter, men ändrade oss då det redan finns en hel del bra barnböcker med liknande tema och budskap. Vår nästa idé var en handbok riktad till professionella. Tanken var att handboken skulle innehålla aktiviteter som man kan hålla i barngrupper för att öka barns intresse för andra kulturer, normalisera att vi alla ser olika ut, kommer från olika kulturella bakgrunder, kanske talar olika språk men ändå har många likheter och är lika mycket värda.

Vi fortsatte processen med att söka allmän information om det mångkulturella arbetet inom småbarnspedagogiken och märkte snabbt att denna typ av handbok skulle vara användbar för professionella inom småbarnspedagogiken, eftersom många inte är insatta i kulturell mångfald och hur man kan arbeta med detta tema i barngrupper. Vi deltog i en föreläsning vid namn Språk-, kultur- och åskådningsmedveten småbarnspedagogik som arrangerades av svenska enheten för bildningsväsendet och även där nämndes det att det behövs mera kunskap och utbildning i ämnet bland de som jobbar inom småbarnspedagogiken. Vi bestämde oss därför för att utforma en handbok med kreativa metoder och tips som kan stöda de professionella i arbetet med barns tolerans och respekt för andra. Orsaken till valet av kreativa metoder som konst och skapande, dans och musik, lek, litteratur och drama var att det är metoder som redan används i vardagen inom småbarnspedagogiken och finns med i de lärområden som nämns i grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen, 2023, ss. 43-52). Eftersom detta examensarbete gjordes inom projektet Resursstarka barn (2020-2023) ville vi även använda oss av resursförstärkande arbetssätt, vilket togs i beaktande vid utvecklandet av aktiviteterna.

Figur 2. Utvecklingsprocessen

Processen fortsatte med litteratursökning om de olika kreativa metoderna och hur de kan användas inom det mångkulturella arbetet, val av metod samt datainsamling. Vi tog kontakt med Hannele Kontsas-Vähäsilta, språk- och kulturlärare för Åbo stad, och frågade om hon var intresserad att samarbeta med oss genom en intervju om det mångkulturella arbetet inom småbarnspedagogiken idag, samt ge oss feedback för vår handbok samt eventuellt testa någon av aktiviteterna med en barngrupp (bilaga 3). Kontsas-Vähäsilta var positiv till samarbetet och vill gärna bidra. Vi valde att göra intervjun och få feedbacken via e-mail för att spara tid, då våra tidtabeller var svåra att få ihop. Handboken utformade vi i programmet Picmonkey (2024), som vi har erfarenhet av sedan tidigare. Handboken är digital och går att printa ut efter behov.

9.1 Loop 1

I den första loopen skickade vi en halvfärdig version av handboken till Hannele Kontsas-Vähäsilta för att få feedback på bland annat layout, tydlighet, användarvänlighet och ifall aktiviteterna kändes passande för barngrupper med barn i åldern 3 - 5. Vi fick flera bra insikter av Kontsas-Vähäsiltas. Informationsmässigt tyckte hon handboken var bra, den

innehöll tillräckligt med information utan att det blev för långt, vilket var vad vi strävade efter. Dock bad hon oss tänka på att kanske använda ett annat ord för invandrarbakgrund i frasen *barn till föräldrar med invandrarbakgrund*. Vi valde att ändra det till *barn till föräldrar med utländsk bakgrund* i stället. Flera av aktiviteterna tyckte hon var inspirerande och ville själv prova i barngrupp. Hon gillade aktiviteten med Disneykaraktärer, även om hon medgav att hon ibland känt sig tveksam till dessa karaktärer då de kan vara ganska stereotypiska. Dock har Disney bättrat sig på den fronten och de senaste filmernas karaktärer är inte lika stereotypiska som de varit tidigare. Hon tipsade om att vi skulle inkludera Tiana, den enda mörkhyade Disneyprinsessan, vilket vi gjorde då vi uppdaterade aktiviteten. Kotsas-Vähäsilta påpekade att vissa uppgifter eventuellt var för svåra för så små barn. Som exempel gav hon aktiviteten sångstund inom området dans och musik, där vi tänkt att barn med ett annat hemspråk kunde lära de andra i barngruppen sånger på det språket. Enligt Kotsas-Vähäsilta kan det vara för svårt för många barn att lära ut sånger, men rim och ramsor kunde vara lättare. Vi valde att skriva om den lite utifrån hennes förslag. Hon poängterade också att man borde fokusera ännu mer på likheter och inte endast på olikheter, vilket vi tagit upp i flera av aktiviteterna.

9.2 Loop 2

I den andra loopen skickade vi den färdiga handboken åt Kotsas-Vähäsilta. Trots att den var färdig ville vi ännu gärna ha feedback på helheten då vi ännu hade tid att göra eventuella slutliga ändringar. Kotsas-Vähäsilta ville även testa en av aktiviteterna med en barngrupp, och valde aktiviteten på sidan om lek (figur 9). Aktiviteten går ut på att para ihop ett land med rätt Disneykaraktär, nationaldjur och flagga. Kotsas-Vähäsilta påpekade att det är viktigt att pedagogerna förbereder aktiviteterna väl så att de löper på smidigt och att man kan få ut allt av dem. Under ett biblioteksbesök hade barngruppen lånat de sagor som Disneykaraktärerna vi valt figurerar i. I samband med Aladdin-sagan pysslade de även flygande mattor och lekte att de flög omkring med dem då de letade efter flaggorna som hade gömts i tamburen. Barnen hade även en längre tid varit intresserade av fåglar, vilket pedagogerna passade på att baka in i aktiviteten då Iraks nationalfågel är örnen. De talade också om hur de ländernas miljö och natur ser ut. Ett fint exempel på hur aktiviteterna kan modifieras efter barnens intressen.

Som helhet var feedbacken vi fick för handboken väldigt positiv, och Kontsas-Vähäsilta nämnde att en handbok som denna inte finns inom den svenska småbarnspedagogiken i Finland och att den är väldigt nyttig och nödvändig.

10 Handboken

I detta kapitel presenteras bakgrunden till handboken, dess innehåll och tankearbetet bakom utformandet. Vi valde att göra en digital handbok som går att printa ut efter behov. På detta sätt kan den utvecklas vidare samt går att nå för alla som är intresserade. Handboken designades i Picmonkey (2024), ett designprogram på nätet som vi har erfarenhet av sedan tidigare. Angående handbokens layout valdes färger som är lekfulla men sköna för ögat. Det blev pastellfärger som grund, och inte för mycket bilder eller figurer för att den skulle bli så lättläst som möjligt.

Idén om en handbok framkom då gruppen ansåg att det fanns ett behov av verktyg för hur professionella i praktiken kan arbeta med kulturell mångfald inom småbarnspedagogiken. En del kommuner i Finland har egna handböcker för kultur-, språk- och åskådningsmedveten småbarnspedagogik. Bland annat Vanda stad (2023) och Grankulla stad (2022) har omfattande handböcker riktade till personal och ledning inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen, som innehåller värdefull information om bland annat samarbete med vårdnadshavare, användning av tolk, språkmedvetenhet, undervisning i svenska som andraspråk samt förstärkning av barnets kulturella identitet inom småbarnspedagogiken. Handboken som är slutprodukten för detta examensarbete skiljer sig från de handböcker som redan finns genom att fokusera på hur man rent praktiskt i barngruppen med hjälp av olika aktiviteter kan stödja barnens tolerans och respekt för andra och locka till diskussion inom temat kulturell mångfald. I handboken får den professionella tips och handledning i hur man kan jobba mer mångkulturellt i småbarnspedagogiken med hjälp av bland annat lekar, musik, litteratur, drama och språk.

Aktiviteterna i handboken utvecklades utifrån relevant teori om barns utveckling inom olika ämnesområden där man kan använda sig av kreativa metoder för att stöda barns förståelse och tolerans. Handbokens verktyg utgår från ett resursförstärkande arbetssätt, vilket betyder att det enskilda barnet bekräftas och ökar sin kompetens att utvecklas, lära och strategiskt fungera i olika situationer (Davidsson & Juslin, 2016).

I skapandet av handboken valde vi specifikt de områden som finns inom kreativa metoder, det vill säga drama, musik och dans, lek, konst och skapande samt litteratur. Från litteratursökning och vetenskapliga artiklar fick vi kunskap om bland annat hur viktigt dessa kreativa områden är för barn inom småbarnspedagogiken. Vår hypotes kring denna handbok var att de professionella inom småbarnspedagogiken med hjälp av den kan uppmuntras till att stöda barns tolerans och respekt för andra oavsett olika kulturell bakgrund. Handbokens aktiviteter har tydliga instruktioner och kan även modifieras för att passa barn i olika åldrar. Från aktiviteterna får barnen lära sig om olika kulturer och traditioner genom olika kreativa metoder som ökar känslan av delaktighet, finmotoriska färdigheter, stöder språkinläring och ger rörelseglädje. Här nedan presenteras handboken sida för sida.

Figur 3. Pärbild

Handbokens pärbild (figur 3) ville vi hålla relativt enkel och har därför endast med namnet på vårt examensarbete, som även beskriver vad handboken innehåller.

Om handboken

Denna handbok är en slutprodukt för ett examensarbete skrivet av socionomstuderanden från Yrkeshögskolan Novia i Åbo våren 2024. Examensarbetet är ett funktionellt arbete inom projektet Resursstarka barn. Temat för detta examensarbete är mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken, och syftet är att stöda de professionella inom småbarnspedagogiken i det mångkulturella arbetet. Målet med examensarbetet är utveckla en handbok som kan användas i barngrupper för att stöda barns tolerans och respekt.

Handboken består av information, aktiviteter och tips på hur man kan arbeta med detta i praktiken. Vi har använt oss av kreativa metoder då vi utformat aktiviteterna, eftersom dessa kan utföras och modifieras till att passa alla oavsett språkliga och kommunikativa färdigheter. Metoderna är dessutom redan en del av vardagen inom småbarnspedagogiken. I slutet av handboken finns även några kortare tips och idéer på hur man kan jobba med mångkultur på daghemmet. Hoppas denna handbok kommer till nytta och bidrar till både roliga stunder och intressanta diskussioner!

Amira Muktar
Johanna Forsblom
Margaret Fadul

Innehåll:

- Om handboken**
-
- Vikten av mångkulturellt arbete**
-
- Kreativa metoder & resursförstärkande arbetssätt**
-
- Drama**
-
- Dans och musik**
-
- Lek**
-
- Konst och skapande**
-
- Litteratur**
-
- Förslag på inkluderande böcker**
-
- Tips och idéer**
-
- Läs mer**

Figur 4. Om handboken

Handboken inleds med att kort beskriva syfte och mål med examensarbetet, samt handbokens innehåll och hur och av vem den ska användas (figur 4). Här finns också en innehållsförteckning för att tydliggöra handbokens uppbyggnad.

Vikten av mångkulturellt arbete

I och med globaliseringen ökar den kulturella mångfalden hela tiden. Med globalisering avses en ökad internationell mobilitet och kontakt, både av människor, idéer och varor som rör sig och influerar både ekonomiskt, socialt och kulturellt. Enligt Statistikcentralen var andelen barn under skolåldern (0–6 år) med utländsk bakgrund 12,1 procent i Finland i slutet av år 2021.

Inom småbarnspedagogiken möter många barn för första gången andra från olika kulturer och med olika bakgrund. Enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik ska barnen uppmuntras till att lära känna andra människor, språk och kulturer.

Personalen inom småbarnspedagogiken ska handleda barnen och belysa att alla människor är olika men lika värda oavsett kultur, språk, religion och åskådning.

På daghem med väldigt liten kulturell mångfald är det extra viktigt att arbeta med dessa ämnen.

Riskerna med att inte arbeta mångkulturellt för att stöda barns tolerans och respekt för andra, samt arbeta med temat kulturell mångfald, är att det kan leda till mobbning, diskriminering, rasism och etnisk identitetskris.

Med mobbning avses upprepade skadande ord och handlingar riktade mot en skild person, såsom utfrysning, våld och kränkande ord. Orsakerna till mobbning kan till exempel vara att en person ser annorlunda ut eller kommer från en familj med annan kulturell bakgrund.

Mobbning leder ofta till ensamhet och isolering, utanförskap samt psykiska och fysiska skador. Om barn inte redan från ung ålder lär sig att människor kan se olika ut, vara annorlunda och komma från en annan bakgrund men ändå är lika mycket värda och ska respekteras lika mycket som alla andra kan det leda till att de i stället börjar diskriminera dessa personer.

Diskriminering innebär att en människa behandlas orättvist bland annat på grund av sitt kön, sin nationalitet eller sin religion.

Figur 5. Vikten av mångkulturellt arbete

På denna sida (figur 5) valde vi att betona och lyfta fram globalisering, statistik gällande utländska barn under skolåldern (0 – 6 år), samt vad grunderna för planen för småbarnspedagogik säger angående mångkulturellt arbete. Vi har också nämnt riskerna med att inte jobba mångkulturellt inom småbarnspedagogiken för att belysa varför det är så viktigt att arbeta med dessa frågor. Detta ger en bra grund till att använda sig av vår handbok.

Kreativa metoder & resursförstärkande arbetssätt

Kreativa metoder kan även kallas funktionella eller uttrycksfulla metoder. Dessa metoder är effektiva på grund av den intensiva delaktigheten. Genom att göra något konkret kommer känslor, attityder och värderingar fram och är lättare att uttrycka än med ord. Kreativiteten, påhittigheten och fantasin får ta över, och känslan av att lyckas ger resurser till att klara av olika utmaningar.

Till kreativa metoder hör olika konstinriktade metoder som bildkonst, musik, dans, litteratur, lekar och drama. Det viktiga är att deltagarna skapar något själva genom att till exempel måla, dansa, sjunga, skriva eller dramatisera.

Med hjälp av dessa metoder kan man behandla temat kulturell mångfald som kan vara svårt att diskutera med små barn, och väcka barnens nyfikenhet samt lära dem respekt och tolerans mot andra. Av denna orsak har vi valt att använda oss av kreativa metoder i handboken.

Resursförstärkande arbetssätt är sådana där barnet bekräftas, bevarar och ökar sin kompetens och beredskap att utvecklas, lära och strategiskt fungera i olika situationer.

Ett resursstarkt arbetssätt med barn innebär att man är medveten om både risker och resurser i barnets vardag. Riskerna kan vara bland annat föräldrarnas utbildningsnivå, barnets hemförhållanden, normbrytande beteenden eller olika typer av samspelssvårigheter som kan bero på till exempel kommunikativa problem eller avvikande utseende och kan leda till mobbning i barngruppen. Barnet kan utslutas från leken eller utsättas för fysisk eller verbal mobbning. Detta kan leda till att offrets möjligheter att utveckla kamratrelationer försämras och de blir ofta ensamma och självkänslan lider. Barn till föräldrar med utländsk bakgrund har ofta fler problem och svårigheter i sin sociala miljö.

När en barngrupp fungerar resursförstärkande utvecklar barnet sin identitet via gruppen och får känna gemenskap. Lekar, aktiviteter och diskussioner byggs upp så att barnet får öva olika roller och verksamheter i en trygg miljö som är uppmuntrande.

Aktiviteterna i denna handbok stöder barnen i att bli resursstarka genom att få dem att känna sig inkluderade, bekräftade och säkra i sig själva, vilket leder till att de även accepterar andras olikheter.

Figur 6. Kreativa metoder och resursförstärkande arbetssätt

På nästa sida förklaras begreppen kreativa metoder och resursförstärkande arbetssätt, som vårt arbete och våra aktiviteter baserar sig på (figur 6). Detta för att läsaren ska förstå varför vi valt att jobba med aktiviteter utformade efter dessa metoder i denna handbok. Vi ville hålla oss informativa med kortfattade, vilket vi lyckats med. Eftersom vårt examensarbete är ett beställningsarbete inom projektet Resursstarka barn, ville vi även ha med information om vad ett resursförstärkande arbetssätt innebär och hur vi utformat våra aktiviteter så att de är resursförstärkande.

Drama

Drama är ett utmärkt verktyg inom småbarnspedagogiken och går att anpassa till alla åldrar. Genom teater och dramatiseringar kan man behandla ämnen såsom rättvisa och orättvisa, känslor, empati och olika livssituationer. Genom att spela upp ett drama för barn kan man öppna upp till diskussion och låta barnen komma med förslag på hur man kan lösa en viss situation.

Processdrama är en dynamisk undervisningsmetod där professionella och barn samarbetar för att skapa en imaginär värld och arbetar inom den världen för att utforska ett problem eller en situation. Detta görs inte inför publik utan är till för barnen själva, och lärandet sker naturligt. Här kombineras samarbete, innovation, kritiskt tänkande samt problemlösning och empati.

Olika typer av dramatisering, oavsett om barnen är publik, får vara med och påverka, eller själva är med i ett processdrama är mångsidiga verktyg i arbetet med kulturell mångfald då man kan behandla ämnet på olika sätt samt anpassa innehållet till barnens olika åldrar, kommunikationskunskaper och utveckling. Språk behövs inte heller alltid eftersom stumteater med fokus på ansiktsuttryck och rörelser kan leverera budskap lika bra som ord.

aktivitet: dramatisering

Till detta behöver ni lite rekvisita i form av leksaksdjur. Vi har valt en höna, en ko, en gris, ett lamm och en häst, samt en bonde. Ni kan också printa ut bilder på dessa djur och använda dem i dramatiseringen.

Målet med detta drama är att belysa att alla är lika värda trots olikheter, och att vi alla har egenskaper som är just våra. Diskutera gärna detta ämne med barnen efteråt, samt hur man bemöter andra som har ett utseende man inte är van vid eller är olik ens eget. Ni kan spela upp dramat för barnen, men också välja att låta barn spela någon av karaktärerna, till exempel bonden, för att se hur de löser dilemmat tillsammans och improvisera repliker för att nå samma mål.

Denna scen utspelar sig på en bondgård, där hästen, kon, grisen och lammet står och umgås. En bonde kommer fram till dem med en höna i sällskap.

Bonden: Hej alla djur, vi har fått en ny kompis till vår gård. Vill du hönan berätta lite vem du är?

Hönan: Hej jag är en höna, jag är fyra år och jag tycker om mask!

Hästen: Men varför kom du till vår gård, du har ju bara två ben? Du ser inte ut som oss!

Bonden: Bara för att man inte ser ut som ni betyder det inte att man inte är välkommen till gården. Titta runt er, ser ni likadana ut?

Hästen: Vi har ju fyra ben.

Bonden: Titta noggrannare, ser ni olikheter?

Grisen: Jag är rosa! Men hästen är ju brun?

Kossan: Och jag är fläckig! Och lammet är fluffigt.

Hönan: Lammet är ju vitt, som jag!

Bonden: Ja ni ser, vi är alla både lika och olika men lika viktiga här. Det gäller också hönan. Ni behövs allihop på denna gård.

Hästen: Du har rätt, förlåt Hönan. Jag önskar jag kunde gå på två ben! Kom, jag vet ett ställe där man kan hitta mycket smaskig mask.

Figur 7. Drama

Handboken har en sida per kreativ metod som innehåller kort teori om metoden samt en eller två aktiviteter. På sidan om drama (figur 7) har vi som aktivitet valt en dramatisering med hjälp av djur. Meningen med aktiviteten är att diskutera ifall det är okej att utsluta andra på grund av att den ser annorlunda ut, och att man trots olikheter också har många likheter bara man kollar noga eller lär känna varandra. Vi valde att använda djur i dramatiseringen för att alla barn ska kunna identifiera sig, i stället för människor där det lätt kan bli stämpande med specifika utseenden. Dialogerna är lättlästa för att så många som möjligt oavsett språkliga färdigheter ska kunna förstå.

Aktiviteten går även att anpassa så att barnen får vara delaktiga och spela någon av karaktärerna, till exempel bonden, och tillsammans får fundera hur de ska lösa dilemmat. I detta fall får de professionella improvisera lite för att nå samma mål.

Dans och musik

Musik och dans är nyttiga konstformer för människan, både fysiskt och psykiskt. Det finns mycket forskning om musikens betydelse för barnets utveckling, till exempel för hur musik kan öka barnets kreativitet och inlärning.

Dans är bra för barnets motoriska utveckling och hjälper barnet att känna sin kropp. Det finns också forskning som visar att dans är ett bra verktyg för att stödja barnets identitet.

Forskning visar att genom att spela musik och sjunga sånger från andra länder kan man introducera olika kulturer och språk i barngruppen. Detta kan stöda barn från andra kulturer att känna sig sedda och delaktiga. Dans är en del av människans identitet och kultur, samt ett sätt att kommunicera och uttrycka sig icke-verbalt.

aktivitet: dansfest

Lyssna på musik och lär er danser från olika länder. Använd er av en världskarta för att se var på jorden länderna finns. Ni kan även lära er hurdana kläder som är typiska för dansen i fråga. Denna aktivitet introducerar barnen till musik från olika kulturer, olika språk och rörelseglädje!

Tips på danser är *tango* från Argentina, *folkdanser* från nordiska länder, *hula* från Hawaii, *sabar* från Senegal, *azonto* från Ghana, *hopak* från Ukraina, *line dance* från USA och *baladi*, en form av arabisk magdans.

aktivitet: sångstund

Har ni barn i barngruppen med ett annat hemspråk kan ni be dem (med hjälp av vårdnadshavarna) introducera visor, rim och ramsor på deras hemspråk. Ni kan även lära er barnsånger på olika språk (exempel på sånger man hittar på flera språk är *Imse vimse spindel*, *Baby Shark*, *Hjulen på bussen* och *ABC-sången*), eller leta upp de vanligaste visorna från olika länder och lära er dem. Detta bidrar både till delaktighet, språkinlärning, och belyser både likheter och olikheter mellan olika kulturer och deras barnmusik.

Figur 8. Dans och musik

När vi utvecklade aktiviteterna för metoden dans och musik (figur 8) ville vi få med både rörelse, språk och delaktighet. Dansfesten bidrar till att barnen får använda sig av sin kropp då de dansar och bekanta sig med musik från olika kulturer, både gällande språk och rytmik. Denna aktivitet fungerar för vem som helst oavsett språkliga färdigheter. Sångstunden bidrar till delaktighet men också språkinlärning och visar att barnmusik kan vara olika men också väldigt lika oberoende var i världen den kommer ifrån.

Lek

Leken är en viktig del av barns utveckling. Genom leken lär barnen sig och utvecklar olika färdigheter så som att hantera relationer, problem och konflikter samt lära sig normer, roller och sin identitet och självkänsla. Genom lek utvecklas även barns kroppsliga färdigheter, fantasi och kommunikation. Därför är lek ett fantastiskt sätt att lära barn om olika kulturer och främja respekt och tolerans för andra.

Även forskningar har bekräftat att genom lek och låtsaslek som barn deltar i ökar deras motorik, problemlösnings- och kommunikationsfärdigheter, samt skapas det även empati och förståelse för andra människor genom lekar i tidig ålder.

I den styrda leken kan man använda sig av teman som stöder olikheter och mångfald samt tränar barns tolerans och respekt för att vi alla är lika värda trots våra kulturella olikheter. Kanske hitta lekar från olika delar av världen och prova att leka dem, och diskutera ifall de skiljer sig från lekar barnen är vana vid?

aktivitet: hitta rätt

Printa ut bilder på Disneykaraktärer, flaggor och nationaldjur från olika länder. Göm bilderna inomhus eller utomhus och ge barnen länder (ni kan tillsammans utforska en världskarta och se var länderna finns). Låt barnen leta upp rätt figur, flagga och nationaldjur från respektive land och para ihop dem. Ni kan också välja att koncentrera er på ett land och karaktär åt gången och kanske läsa de olika sagorna i samband med detta samt lära er om de olika länderna. Denna lek bidrar både till nyfikenhet över ländernas olikheter och likheter, rörelse och introducerar barnen till geografi. Karaktärerna normaliserar också att vi alla ser olika ut beroende på vårt ursprung. Ni kan även utveckla aktiviteten med att barnen får färglägga flaggorna själva.

Exempel på Disneykaraktärer och nationaldjur:

Irak	Örn	Aladdin
Indien	Tiger	Mowgli
Kina	Panda	Mulan
Norge	Älg	Elsa och Anna
Colombia	Kondor	Mirabel
Danmark	Knölsvan	Ariel
USA	Bisonoxe	Tiana
Skottland	Enhörning	Merida

Figur 9. Lek

Denna aktivitet innehåller både rörelse, tankeverksamhet, spänning och är lärorik (figur 9). Här får barnen efter att ha letat rätt på bilderna (utomhus eller inomhus) koppla ihop rätt land med rätt Disneykaraktär, nationaldjur och flagga. Alla karaktärer har sina egna unika utseenden och barnen får se mångfald, samt lära sig flaggor och nationaldjur. Denna aktivitet testade Hannele Kontsas-Vähäsilta, som gett oss feedback på handboken, med en barngrupp och kom med en del utvecklingsidéer som vi valde att använda oss av. En av dem var att man kan färglägga flaggorna tillsammans om man vill. Den andra var att man även kan välja att fokusera på ett land och karaktär åt gången och då läsa sagan samt lära er om landet och dess kultur. Från början hade vi tänkt att man gömmer alla bilder och sedan låter barnen försöka para ihop rätt karaktärer med land, flagga och nationaldjur, så här kan man välja hur man vill arbeta med aktiviteten.

Konst och skapande

Skapande verksamhet så som måla, snickra, pyssla och sy har en stor plats i verksamheten inom småbarnspedagogiken. Fördelar med detta är att alla barn kan vara med oavsett ålder eller språkliga kunskaper, vilket ökar känslan av gemenskap samt stolthet över att åstadkomma något konkret med händerna. Möjligheter inom skapande och konst är så gott som oändliga, och barnen får arbeta på sina finmotoriska kunskaper, fantasin får flöda och det finns sällan något rätt eller fel.

Konst och skapande är ett värdefullt verktyg för att ge utrymme för barn att uttrycka och berätta om sig själva. Konst i sig har inte alltid ett så tydligt budskap, vilket ger plats för barnens egna tolkningar. Att arbeta med ämnen som kulturell mångfald, respekt och tolerans är möjligt på flera sätt inom konst och skapande. Man kan arbeta med barnens självbild och känslor, utforska konstnärer och prova på kreativa tekniker från olika länder.

aktivitet: alla behövs-pussel

Klipp ut pusselbitar av papper åt alla barnen, se till så att alla bitarna passar ihop. Vi rekommenderar ganska stora bitar (rita på A4) för att allt ska rymmas med. Låt barnen måla sitt självporträtt på bitarna, och fyll i med valfri information. Exempel kan vara *något jag gillar att göra*, *min favoritfärg*, *språk jag kan tala*, eller *något som gör mig ledsen*. Lägg ihop pusselbitarna på väggen och diskutera hur ni alla är olika men hur ni alla behövs för att bilda ett helt pussel, och hur detta gäller alla i världen - alla är olika men alla är lika värdefulla och behövs lika mycket.

aktivitet: olikhetsfjärilar

Studera fjärilar och deras oändliga variation på mönster och färger. Låt barnen måla och färglägga egna fjärilar. Diskutera mångfald genom att be barnen fundera om fjärilarna är likadana, och ifall det skulle vara lika spännande om de var det? Be barnen se sig omkring på kompisarna och fundera om de har olikheter, och hur fantastiskt det är att vi alla har våra egna speciella utseenden.

Figur 10. Konst och skapande

Inom metoden konst och skapande har två olika aktiviteter utvecklats (figur 10). Den första är en aktivitet där barnen får rita självporträtt och berätta om sina egenskaper på en pusselbit av papper, och dessa lägger man sedan ihop till ett pussel på väggen för att visa hur vi alla har likheter och olikheter men hur alla behövs lika mycket för att bilda en helhet. Den andra aktiviteten går ut på att studera fjärilar och deras mönster för att se hur unika de alla är, och sedan pyssla egna fjärilar. Samtidigt kan man tillsammans fundera över om barnen också är som fjärilarna, det vill säga unika, och hur tråkigt det skulle vara om alla såg likadana ut. Båda dessa aktiviteter belyser mångfald och stärker barnens självbild genom att de får reflektera över sina egenskaper, samt stödjer deras respekt mot andra genom att normalisera att alla ser olika ut.

Litteratur

Litteraturen spelar en stor roll i stöttandet av barnets emotionella och sociala utveckling. Den ger oss verktyg till att förstå världen omkring oss och de förändringar som sker. Forskning visar att litteraturen har en viktig roll i representationen av barn av olika etniciteter, förmågor och kön på ett sätt som engagerar barn i att få förståelse för familjers och samhällens mångfald. Barn som inte ser representationer av sig själva speglade i böcker kan börja tvivla på sitt egenvärde.

Att läsa bilderböcker som speglar det nutida samhället kan hjälpa barn från minoriteter, samtidigt som det kan vara användbart för barn med majoritetsbakgrund. Det ger dem en bild av samhället de lever i och att det finns barn som ser annorlunda ut, som talar andra språk, som har annan religiös och kulturell bakgrund. Att erbjuda barn böcker med språklig och kulturell variation kommer att hjälpa dem att förstå mångfald.

För att alla barn ska utveckla öppenhet för andra språk och kulturer genom bilderböcker, måste böckerna som är tillgängliga för alla barn inom småbarnspedagogiken presentera och spegla mångfalden i det flerspråkiga samhället. Böcker är en fönster ut mot världen, och lär oss empati och förståelse för andra.

På nästa sida har vi samlat några tips på inkluderande böcker som förhoppningsvis leder till intressanta samtal i barngrupperna!

aktivitet: jorden runt

För denna aktivitet behöver ni en relativt stor världskarta att fästa på väggen vid er läshörna på daghemmet.

Läs böcker från runtom i världen. Börja varje högläsning med att berätta vem författaren är och varifrån hen kommer, alternativt var sagan utspelar sig, och ta hjälp av en karta för att visa var i världen det landet ligger. Diskutera hur miljön såg ut i boken, om det var något som var annorlunda, fanns det något som var lika det vi är vana vid? Vad talar man för språk i det landet, hur säger man "hej"?

Printa ut bilder på huvudkaraktären i boken och fäst på respektive land för att till slut se hur ni rest runt hela jorden i böckernas värld.

Biblioteken hjälper gärna er att hitta böcker från olika länder, och till exempel på adressen www.cirkbloggen.se/for-pedagoger/cirken-tipsar/las-dig-runt-jorden/ kan man hitta böcker från olika delar av världen.

Figur 11. Litteratur

Aktiviteten vi utformade inom metoden litteratur inspirerar till läsning och utforskande av böcker från andra länder (figur 11). På detta sätt introduceras barnen till olika platser på jorden och detta blir ett bra sätt att diskutera de olika länderna och deras kultur, miljö och språk. Genom att inkludera en världskarta och pricka ut vilka ställen man besökt genom böckerna man läst tillför man ett lite spännande moment då man ser hur man reser jorden runt i böckernas värld.

Förslag på inkluderande böcker

Varför är brorsan rädd?
Författare: Kristina Murray Brodin
Illustrator: Bettina Johansson
OLIKA förlag (www.olika.nu)

En känslodeckare som på ett klurigt sätt undersöker rädslor. En spännande och rolig bilderbok som är en bra öppning för att prata om rädslor.

Ålder: 3 - 6 år

Det djupa blå
Författare: Emily Jaof
Illustrator: Matilda Ruta
Rabén & Sjögren (www.rabensjogren.se)

En bok om att vara rädd för det vatten men ändå närma sig det med små steg. Om att övervinna rädslan i simhallen med en trygg förälder vid sin sida, och till slut faktiskt våga göra ett litet hopp från kanten.

Ålder: 3 - 6 år

Jag och alla
Författare: Ylva Karlsson
Illustrator: Sara Lundberg
Rabén & Sjögren (www.rabensjogren.se)

Här får vi möta tio väldigt olika barn på tio olika platser, som alla funderar på hur det skulle vara att gå i någon annans skor.

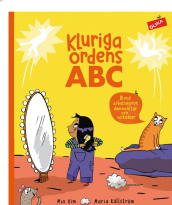
Ålder: 3 - 6 år

Orättvist!
Författare: Åsa Mendel-Hartvig
Illustrator: Caroline Röstlund
OLIKA förlag (www.olika.nu)

En bok om stora känslor. Att vara för stor eller för liten för att få göra saker. En bilderbok med hög igenkänning hos både barn och vuxna och en oväntad vändning som blir en rolig twist!

Ålder: 1 - 3 år

Kluriga ordens ABC
Författare: Mia Kim
Illustrator: Maria Källström
OLIKA förlag (www.olika.nu)

Kluriga ordens ABC är en bok på rim med kluriga ord och tankar från A till Ö. Till varje bokstav i alfabetet finns ett ord som beskrivs och frågor att fundera på och prata om tillsammans. Boken passar för många olika åldrar.

Var bor elefanten?
Författare: Anna Munyua & Woody Oliphant
Illustrator: Hanna Böhm
Rabén & Sjögren (www.rabensjogren.se)

En varm och oproblematiserad skildring av varannan-vecka-livet. En tydlig och pedagogisk spegling av att ha flera hem och trygga föräldrar som separerat.

Ålder: 0 - 3 år

Figur 12. Förslag på inkluderande böcker

På denna sida (figur 12) samlades sex barnböcker med inkluderande illustrationer och handlingar som öppnar till diskussion. Med inkluderande avses att karaktärerna har olika hudfärger och kanske även namn på olika språk, dock utan att det uppmärksammas något vis utan alla karaktärer är likvärdiga. På detta sätt får alla barn känna sig representerade. Vi har valt böcker från förlagen OLIKA förlag (2024) samt Rabén & Sjögren (2024) som båda publicerar inkluderande böcker av författare från flera länder.

Tips och idéer

Bekanta er med högtider från olika kulturer. Speciellt i samband med högtider vi firar i Finland kan det vara intressant att ta reda på vad man brukar fira på andra ställen i världen. På nätet kan man hitta en mångkulturell högtidskalender där man hittar världsreligionernas största högtider och fakta om dem.

www.juhlakalenteri.fi/sv/

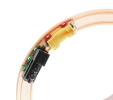
Som professionella kan ni fundera över era ordval i vardagen - till exempel kan ordet "hudfärgad" vara problematiskt att använda om en färgpenna eller ett plåster, då det inte finns en enda hudfärg. Ett bra alternativ kan vara att ha en burk med "hudfärgade" pennor av alla olika nyanser, från ljusa till mörka.

Se över och utveckla daghemmets leksaksutbud så att det blir mera inkluderande och mångkulturellt. I hemleken kan man bland annat erbjuda ätspinnar och leksaksmat från andra länder som sushi, naan-bröd, croissanter, exotiska frukter och grönsaker. Se till att dockor och småfigurer har olika hudfärger, hårtyper och kläder.

Mångkulturellt arbete går att få in i de flesta lekar. Med lego kan ni till exempel bygga ihop flaggor från olika länder, eller kända byggnader från runtom i världen. En tåg bana kan åka igenom ett landskap ni hittar i en atlas och pysslar ihop av olika material. Med modeller kan ni pyssla exotiska djur eller mat från andra länder.

Finns det barn från andra kulturer i barngruppen? Låt dem, med hjälp av sin familj, berätta om sin hemkultur. Hurdan musik brukar de lyssna på, vad äter de för mat (kanske ni kan baka och smaka tillsammans?), hur säger man "hej" på deras hemspråk? Kanske ni kan ordna en temakväll där familjerna får dela med sig av sin kultur och på det viset vara delaktiga.

Med hjälp av bilder på frukter och grönsaker och en världskarta kan man visa var vår mat kommer ifrån. Klistra bilderna på rätt land och diskutera varför det odlas just där - vad är det som är annorlunda i deras klimat och miljö? Detta är också ett bra sätt att introducera konceptet närodlad mat och varför det är bra att äta det.

Figur 13. Tips och idéer

På denna sida (figur 13) samlades några kortare tips och idéer på vad man kan hitta på för verksamhet som stöder barns tolerans och respekt för andra och inspirerar till nyfikenhet och öppenhet för andra kulturer och språk. Här uppmärksammas bland annat firandet av olika kulturernas högtider, daghemmets utbud av inkluderande leksaker, familjernas delaktighet, samt inkluderande av olika hudtoner och de professionellas ordval.

Läs mer

Ad Astra

Finsk organisation som förespråkar dialog, stöder minoritetskulturer och främjar jämlikhet, särskilt bland barn, unga och deras pedagoger. För att främja målen används kreativa och konstnärliga metoder som berättelser, sagor och musik.

<http://ad-astra.fi/sv>

Resursstarka barn

Resursstarka barn erbjuder material som kan användas i barngruppen, med enskilda barn och i samarbete med barnets hem. Syftet är att stärka barnets sociala och emotionella färdigheter. År 2024 är temat på de examensarbeten som skrivs inom projektet "mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken", och dessa kommer att hittas här.

<https://resursstarkabarnprojekt.com>

OLIKA förlag

Bokförlag med fokus på normbrytande barnböcker samt material för pedagoger och föräldrar. Många fina inkluderande böcker för alla åldrar.

<https://olika.nu>

Grön flagg - vårt gemensamma jordklot

En guide för global miljöfostran som riktar sig till pedagoger. Här hittas även en del information om mångkultur.

<https://vihrealippu.fi/sv/vart-gemensamma-jordklot/>

Figur 14. Läs mer

Slutligen har vi samlat några länkar där man kan gå in och läsa mera om ämnet (figur 14).

11 Avslutande diskussion

Detta examensarbete är ett funktionellt arbete inom projektet Resursstarka barn.

Projektets fokus var att stöda socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken. Temat för examensarbetet var mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken. Vi bestämde oss tidigt att ta fram ett material som stöder de professionella i arbetet med barnen för att främja deras tolerans och respekt för andra oavsett kulturell bakgrund. Detta var även syftet med examensarbetet. Vi konstaterade att det inte finns material med praktiska verktyg tillgängligt för de professionella, utan mest teoretiskt material. Detta bekräftades i vår intervju med Hannele Kontsas-Vähäsilta (intervju 14.4.2024), språk- och kulturlärare för Åbo stad.

Vi valde att skapa en handbok med aktiviteter inspirerade av kreativa metoder så som drama, konst och skapande, dans, musik, lek, drama och litteratur. Dessa metoder är

redan en del av vardagen inom småbarnspedagogiken så det kändes naturligt att använda oss av dem. Samtidigt som man behandlar temat kulturell mångfald, tolerans och respekt får barnen öva på sina motoriska, språkliga, sociala, emotionella och kreativa färdigheter. Detta framkommer även i vår litteratursökning, som även bekräftade vår teori om att barn lär sig bra genom praktiska aktiviteter.

Den teoretiska delen tog längre att sammanställa än vi hade förväntat oss. Det var utmanande att hitta forskning där kreativa metoder kopplades till mångkultur vars målgrupp dessutom var barn i åldern 0 – 6 år. Vi har tillsammans granskat de vetenskapliga källorna och övrig litteratur som använts. Vi lyckades hitta tillräckligt med relevant teori för att stöda handbokens syfte. Förutom litteratursökning har vi även använt oss av datainsamlingsmetoden intervju för att få en tydligare inblick hur man arbetar med kulturell mångfald inom småbarnspedagogiken idag. Examensarbetets frågeställning var ifall man med hjälp av kreativa metoder stöda barn inom småbarnspedagogiken i att öka förståelse och respekt för andra med annan kulturell bakgrund. Utifrån både teori och datainsamling kunde vi konstatera att det är möjligt.

Eftersom litteratursökningen tog längre tid än vad vi hade planerat hade vi inte så mycket tid till att utforma handbokens aktiviteter. Trots det lyckades vi skapa en mångsidig handbok som vi skickade till Hannele Kontsas-Vähäsilta i två omgångar för att få feedback. Responsen var mycket positiv och vi fick en del användbara förbättringsförslag. Vi fick också konkret feedback på en av våra aktiviteter som testades i en barngrupp. Aktiviteten var lyckad och gav även utrymme för att utvecklas efter barnens intresse och önskemål. Barnens nyfikenhet för andra länder och deras kultur väcktes tydligt under aktiviteten. Det var trevligt att det fanns tid till att få handboken testad i praktiken och vi fick höra att den är ett bra och användbart redskap inom det mångkulturella arbetet inom småbarnspedagogiken. Utifrån detta kan det konstateras att arbetets syfte, att utveckla ett material som stöder de professionella i arbetet med att främja barns tolerans och respekt, har uppnåtts. Arbetets tillförlitlighet hade ökat om vi hade haft tid att testa fler aktiviteter, men på grund av tidsbrist hade vi endast möjlighet att testa en av dem.

Vad gäller etiken så har vi följt den forskningsetiska delegationens principer samt de etiska grunderna för social- och hälsovården. Forskningstillstånd var inte aktuellt i detta

examensarbete. Vi har informerat vår samarbetspartner om vad hen tillför examensarbetet och om hur informationen kommer att användas.

Handboken har potential att utvecklas vidare som till exempel skulle man kunna översätta den till flera språk, utveckla flera aktiviteter, Kontsas-Vähäsilta önskade att det skulle finnas information om inledande samtal med familjer från olika kulturer. Detta passar inte examensarbetets syfte men kunde vara ett bra sätt att utveckla handboken. Vårt samarbete under arbetsprocessen har fungerat bra och vi har varit respektfulla och stöttat varandra. Vi har varit delaktiga och tagit ansvar och respekterat gruppens överenskommelser. Vi har genom denna arbetsprocess som blivande socionomer insett hur viktigt det mångkulturella arbetet är, och vi har fått bra kunskaper att arbeta med detta tema, speciellt med barn. Vi kommer att på framtida arbetsplatser uppmärksamma detta och dela med oss av våra insikter och vår kunskap i ämnet.

12 Källförteckning

- Adam, H., Barratt-Pugh, C., & Haig, Y. (2017). Book collections in long day care: Do they reflect racial diversity? *Australasian Journal of Early Childhood*, 42(2), ss. 88-96. doi:10.23965/AJEC.42.2.11
- Anveden, P. H. (2020). *Den inkluderande förskolan - en handbok*. Lund: Studentlitteratur.
- Barn- och ungdomspsykiatri. (den 21 september 2022). *Självbild och identitet*. Hämtat från Barn- och ungdomspsykiatri: <https://www.bup.se/diagnoser/andra-svarigheter/sjalvbild-och-identitet/> den 04 februari 2024
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Brown, V. (2017). Drama as a valuable learning medium in early childhood. *Arts Education Policy Review*, 118(3), ss. 164-171. doi:10.1080/10632913.2016.1244780
- Cronlund, K. (2000). *Människan socialt och kulturellt* (Andra uppl.). Stockholm: Bonnier Utbildning.
- Davidsson, S., & Juslin, E. (2016). Det resursstarka barnet - resursförstärkande yrkespraxis för barn under skolåldern. Vasa, Finland. Hämtat den 03 februari 2024
- Davidsson, S., & Juslin, E. (2021). Resursstarka barn - Stöd till socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken. Vasa, Finland. Hämtat den 03 februari 2024
- Diskrimineringslag 2022/1192. (den 20 december 2022). Hämtat från Finlex: <http://finlex.fi> den 11 mars 2024
- Drew, C. (den 12 september 2023). *Cultural Background: definition, Examples & Features*. Hämtat från Helpful Professor: <https://helpfulprofessor.com/cultural-background-examples/> den 25 mars 2024
- Edwards, A. (2008). *Bilderbokens mångfald och möjligheter*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf. (2018). *Vardagen, värderingarna och etiken - etiska riktlinjer för yrkespersoner inom det sociala området*. Finland. Hämtat den 18 april 2024
- Fitton, L., Goodrich, M., Thayer, L., Pratt, A., & Luna, R. (2023). Bilingual Vocabulary Assessment: Examining Single-Language, Conceptual, and Total Scoring Approaches. 66, ss. 3486-3499. doi:10.1044/2023_JSLHR-22-00573
- Granberg, A. (2004). *Småbarnslek - en livsnödvändighet*. Stockholm: Liber.
- Granberg, A. (2006). *Småbarns sagostund*. Stockholm: Liber.

- Grankulla stad. (2022). *Handbok för språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen*. Hämtat från kauniainen.fi: <https://www.kauniainen.fi/wp-content/uploads/2022/11/bilaga-6-handbok-for-spraklig-kulturell-och-askadningsmassig-medvetenhet-inom-smabarnspedagogiken-pdf.pdf> den 05 februari 2024
- Hwang, P., & Nilsson, B. (2019). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Hägglund, K., & Fredin, K. (2011). *Dramalek* (Vol. 3). Stockholm: Liber .
- Illman, R., & Nynäs, P. (2017). *Kultur, människa, möte*. Lund: Studentlitteratur.
- Inrikesministeriet. (2024). *En flykting flyr undan förföljelse i sitt hemland*. Hämtat från Inrikesministeriet: <https://intermin.fi/sv/ansvarsomraden/migration/asylsokande-och-flyktingar> den 10 april 2024
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M., & Virolainen, A. (2012). *Perheen parhaaksi - perhetyön arkea*. Edita Publishing Oy.
- Keiski, R., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., . . . Aittasalo, M. (den 15 mars 2023). God vetenskaplig praxis och handläggande av misstankar om avvikelser från den i Finland. Helsingfors, Finland. Hämtat från https://tenk.fi/sites/default/files/2023-04/Forskningsetiska_delegationens_GVP-anvisning_2023.pdf den 15 april 2024
- Lag om småbarnspedagogik, 540/2018. (den 13 juli 2018). Hämtat från Finlex: <http://finlex.fi> den 10 februari 2024
- Lutz, T., & Kuhlman, W. D. (2000). Learning about culture through dance in kindergarden classrooms. *Early Childhood Education journal*, 28(1), ss. 35-40. doi:10.1023/A:1009595520022
- Migri.fi. (den 22 Januari 2016). *År 2015 beviljades något över 20 000 uppehållstillstånd, drygt 8 000 nya finska medborgare*. Hämtat från Migri.fi: <https://migri.fi/sv/-/vuonna-2015-myonnettiin-hieman-yli-20-000-oleskelulupaa-uusia-suomen-kansalaisia-reilut-8-000> den 10 april 2024
- OLIKA förlag. (2024). *olika.nu*. Hämtat från olika.nu: <https://olika.nu> den 18 april 2024
- Payne, H., & Costas, B. (2020). Creative Dance as Experiential Creative dance as experiential learning in State Primary Education: the Potential Benefits for Children. *Journal of Experiential Education*, 44(3), ss. 277-292. doi:10.1177/1053825920968587
- Peterson, S. S., McIntyre, L., & Forsyth, D. (September 2016). Supporting young children's oral language and writing development: Teachers' and early childhood educators' goals and practices. 41, ss. 11-19. doi:10.1177/183693911604100303
- Picmonkey. (2024). *Picmonkey*. Hämtat från picmonkey.com: <http://picmonkey.com> den 20 april 2024

- Rabén & Sjögren. (2024). *Rabén & Sjögren*. Hämtat från Rabén & Sjögren: <https://www.rabensjogren.se> den 18 april 2024
- Rastas, A. (2013). *Kaikille lapsille - lastenkirjallisuus liikkuvassa, monikulttuurisessa maailmassa*. Helsinki: Tietolipas 240.
- Resursstarka barn. (2020-2023). *Information*. Hämtat från Resursstarka barn: <https://resursstarkabarnprojekt.com/om-oss/> den 10 februari 2024
- Ries, E. (2011). *The Lean Startup*. New York: Penguin Random House.
- Ruokonen, I., Tervaniemi, M., & Reunamo, J. (2021). The significance of music in early childhood education and care of toddlers in Finland: an extensive observational study. *Music Education Research*, 23(5), ss. 634-646.
- Salmon, A. (2009). Using music to promote children's thinking and enhance their literacy development. *Early Child Development and Care*, 180(7), ss. 937-945. doi:10.1080/03004430802550755
- Shamsudin, L. D., Kadar, M., Rasdi, H., Brown, T., Bacotang, J., & Dzainudin, M. (2023). Pretend play of young children in the Malaysian context. *Early Childhood Education Journal*, 32(1), ss. 37-51. doi:10.1080/09669760.2023.2260415
- Simonsson, M., & Andersson, J. (2023). *Bilder för barn och bilder av barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Skaremyr, E., Hermansson, C., Abraham, G., & Lindström, M. (2024). (Re)thinking children's picturebooks as the mirror of contemporary society. *Journal of Early Childhood Education Research*, 13(1), ss. 343-367. doi:10.58955/jecer.130137
- Snyder, S., & Ross, A. (2023). Weaving it all together: The arts, literacy, adult, and kids. *Childhood Education*, 99(6), ss. 6-13. doi:10.1080/00094056.2023.2282886
- Statistikcentralen. (2022). *Antalet personer med ett främmande språk som modersmål ökade med mer än 25 000*. Hämtat från Statistikcentralen: https://www.stat.fi/til/vaerak/2021/vaerak_2021_2022-03-31_tie_001_sv.html den 13 februari 2024
- Statistikcentralen. (2023). *Andelen barn som deltog i småbarnspedagogik ökade år 2022*. Hämtat från Statistikcentralen: <https://www.stat.fi/sv/publikation/cl8l48a1oj27m0dukvmlyq0wd> den 20 februari 2024
- Svenska Barnboksakademin. (2023). *17 skäl för barnboken*. Hämtat från Svenska Barnboksakademin: <https://www.barnboksakademin.com/17skal/index.shtml> den 22 mars 2024
- Unicef. (u.d.). *Barnkonventionen*. Hämtat från Unicef: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> den 20 april 2024
- Utbildningsstyrelsen. (2023). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Hämtat från Utbildningsstyrelsen: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Grunderna_for_planen_for_smabarnspedagogik_2022_1.pdf den 10 mars 2024

- Utbildningsstyrelsen. (2023). *Vad är småbarnspedagogik?* Hämtat från Utbildningsstyrelsen: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/vad-ar-smabarnspedagogik> den 20 februari 2024
- Utbildningsstyrelsen. (2024). *Definition av diskriminering och lagstiftning.* Hämtat från Utbildningsstyrelsen: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/definition-av-diskriminering-och-lagstiftning> den 14 mars 2024
- Utbildningsstyrelsen. (2024). *Definition av mobbning och lagstiftning.* Hämtat från Utbildningsstyrelsen: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/definition-av-mobbning-och-lagstiftning> den 11 mars 2024
- Utbildningsstyrelsen. (2024). *Kulturell mångfald och språkmedvetenhet.* Hämtat från Utbildningsstyrelsen: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/kulturell-mangfald-och-sprakmedvetenhet> den 02 februari 2024
- Utbildningsstyrelsen. (2024). *vad avses med kultur?* Hämtat från Utbildningsstyrelsen: <https://www.oph.fi/sv/vad-avses-med-kultur#:~:text=Kulturen%20omfattar%20bland%20annat%20språk,skiljs%20från%20populär%2D%20eller%20folkkultur.> den 12 mars 2024
- Vanda stad. (2023). *Handbok för språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik.* Hämtat från Vantaa.fi: <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/RU%20Kieli-%20kulttuuri-%20ja%20katsomustietoisien%20varhaiskasvatuksen%20käsikirja.pdf> den 01 februari 2024
- Öhman, M. (2011). *Det viktigaste är att få leka.* Stockholm: Liber.

Bilaga 1. Söktabell

Datum för sökningen	Databas	Söktermer	Sökfras	Antal träffar	Avgränsningar (t.ex. språk, år)	Antal träffar efter avgränsningar	Antal valda artiklar
25.1.2024	EBSCO	Representation in children's literature , cultures	Representation in children's literature AND cultures	126	english	114	0
25.1.2024	EBSCO	Racial diversity , children's literature	Racial diversity AND children's literature	22	-	-	1
6.2.2024	EBSCO	Early childhood education , literature, culture	Early childhood education AND literature AND culture	569	-	-	1
29.2.2024	EBSCO	Early childhood education, drama, learning	Early childhood education AND drama AND learning	225	english	211	2
29.2.2024	EBSCO	Young children, drama , education	Young children AND drama AND education	397	-	-	1
3.2.2024	EBSCO	Support children, language development , culture	Support children AND language development AND culture	22	Full text, peer reviewed, 2015-2024, academic journals, english	4	1
5.3.2024	EBSCO	Understanding language, children , kids , play	Understanding language AND children or kids AND play	108	Full text, peer reviewed, 2015-2024, academic journals, english	16	1
9.2.2024	EBSCO	Bilingual Vocabulart	Bilingual Vocabulart	293	Full text, peer reviewed, 2015-2024, academic journals, english	34	1
31.1.2024	EBSCO	Early childhood education, music	Early childhood education AND music	1067	Full text, academic journal	263	2
31.1.2024	EBSCO	Learn cultur, through , dance	Learn cultur AND through AND dance	24	Academic journal	12	1
28.2.2024	EBSCO	Pretend play , benefits, positive effects , importance , impact , kindergarten, early childhood education	Pretend play AND benefits or positive effects or importance or impact AND kindergarten or early childhood education	25	Peer reviewed, academic journal, 2003-2024	23	1
28.2.2024	EBSCO	Play time, benefits, positive effevts, importance, impact, kids, children	Play time AND benefits or positive effevts or importance or impact AND kids or children	278	Academic journal, peer reviewed , 2001-2024	242	1
23.4.2024	EBSCO	Art, creativity, kids	Art AND creativity AND kids	68	Academic journal, peer reviewed , 2012-2024	18	1

Bilaga 2. Intervjufrågor

Intervjufrågor:

- 1- Hur ser din arbetsbild ut?
- 2- Har du sett en ökning av behovet av arbete med kulturell mångfald, tolerans och respekt inom småbarnspedagogiken under din karriär?
- 3- Hur arbetar man med mångkultur på daghemmen idag?
- 4- Hur syns den kulturella mångfalden i leksaker, böcker och material på daghemmen, varierar det mycket mellan olika daghem beroende på mångfalden?
- 5- Anser du att personalen har tillräckligt med kunskap kring kulturell mångfald inom småbarnspedagogiken?
- 6- Tror du att en handbok med kort information, aktiviteter och praktiska tips kopplade till arbetet med mångkultur skulle vara till nytta på daghemmen för att jobba med dessa frågor?
- 7- Hurdana aktiviteter och lekar är bra för att stöda barns tolerans och respekt för andra, har du några erfarenheter?
- 8- Finns det några risker/negativa följder av att inte arbeta med detta ämne inom småbarnspedagogiken?

Mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken

**Handbok med praktiska
verktyg för att stöda barns
tolerans och respekt**

Om handboken

Denna handbok är en slutprodukt för ett examensarbete skrivet av socionomstuderanden från Yrkeshögskolan Novia i Åbo våren 2024. Examensarbetet är ett funktionellt arbete inom projektet Resursstarka barn. Temat för detta examensarbete är mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken, och syftet är att stöda de professionella inom småbarnspedagogiken i det mångkulturella arbetet. Målet med examensarbetet är utveckla en handbok som kan användas i barngrupper för att stöda barns tolerans och respekt.

Handboken består av information, aktiviteter och tips på hur man kan arbeta med detta i praktiken. Vi har använt oss av kreativa metoder då vi utformat aktiviteterna, eftersom dessa kan utföras och modifieras till att passa alla oavsett språkliga och kommunikativa färdigheter. Metoderna är dessutom redan en del av vardagen inom småbarnspedagogiken. I slutet av handboken finns även några kortare tips och idéer på hur man kan jobba med mångkultur på daghemmet. Hoppas denna handbok kommer till nytta och bidrar till både roliga stunder och intressanta diskussioner!

Amira Muktar
Johanna Forsblom
Margaret Fadul

Innehåll:

- Om handboken**
-
- Vikten av mångkulturellt arbete**
-
- Kreativa metoder & resursförstärkande arbetssätt**
-
- Drama**
-
- Dans och musik**
-
- Lek**
-
- Konst och skapande**
-
- Litteratur**
-
- Förslag på inkluderande böcker**
-
- Tips och idéer**
-
- Läs mer**

Vikten av mångkulturellt arbete

I och med globaliseringen ökar den kulturella mångfalden hela tiden. Med globalisering avses en ökad internationell mobilitet och kontakt, både av människor, idéer och varor som rör sig och influerar både ekonomiskt, socialt och kulturellt. Enligt Statistikcentralen var andelen barn under skolåldern (0–6 år) med utländsk bakgrund 12,1 procent i Finland i slutet av år 2021.

Inom småbarnspedagogiken möter många barn för första gången andra från olika kulturer och med olika bakgrund. Enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik ska barnen uppmuntras till att lära känna andra människor, språk och kulturer.

Personalen inom småbarnspedagogiken ska handleda barnen och belysa att alla människor är olika men lika värda oavsett kultur, språk, religion och åskådning.

På daghem med väldigt liten kulturell mångfald är det extra viktigt att arbeta med dessa ämnen.

Riskerna med att inte arbeta mångkulturellt för att stöda barns tolerans och respekt för andra, samt arbeta med temat kulturell mångfald, är att det kan leda till mobbning, diskriminering, rasism och etnisk identitetskris.

Med mobbning avses upprepade skadande ord och handlingar riktade mot en skild person, såsom utfrysning, våld och kränkande ord. Orsakerna till mobbning kan till exempel vara att en person ser annorlunda ut eller kommer från en familj med annan kulturell bakgrund.

Mobbning leder ofta till ensamhet och isolering, utanförskap samt psykiska och fysiska skador. Om barn inte redan från ung ålder lär sig att människor kan se olika ut, vara annorlunda och komma från en annan bakgrund men ändå är lika mycket värda och ska respekteras lika mycket som alla andra kan det leda till att de i stället börjar diskriminera dessa personer.

Diskriminering innebär att en människa behandlas orättvist bland annat på grund av sitt kön, sin nationalitet eller sin religion.

Kreativa metoder & resursförstärkande arbetssätt

Kreativa metoder kan även kallas funktionella eller uttrycksfulla metoder. Dessa metoder är effektiva på grund av den intensiva delaktigheten. Genom att göra något konkret kommer känslor, attityder och värderingar fram och är lättare att uttrycka än med ord. Kreativiteten, påhittigheten och fantasin får ta över, och känslan av att lyckas ger resurser till att klara av olika utmaningar.

Till kreativa metoder hör olika konstinriktade metoder som bildkonst, musik, dans, litteratur, lekar och drama. Det viktiga är att deltagarna skapar något själva genom att till exempel måla, dansa, sjunga, skriva eller dramatisera.

Med hjälp av dessa metoder kan man behandla temat kulturell mångfald som kan vara svårt att diskutera med små barn, och väcka barnens nyfikenhet samt lära dem respekt och tolerans mot andra. Av denna orsak har vi valt att använda oss av kreativa metoder i handboken.

Resursförstärkande arbetssätt är sådana där barnet bekräftas, bevarar och ökar sin kompetens och beredskap att utvecklas, lära och strategiskt fungera i olika situationer.

Ett resursstarkt arbetssätt med barn innebär att man är medveten om både risker och resurser i barnets vardag. Riskerna kan vara bland annat föräldrarnas utbildningsnivå, barnets hemförhållanden, normbrytande beteenden eller olika typer av samspejlsvarigheter som kan bero på till exempel kommunikativa problem eller avvikande utseende och kan leda till mobbning i barngruppen. Barnet kan uteslutas från leken eller utsättas för fysisk eller verbal mobbning. Detta kan leda till att offrets möjligheter att utveckla kamratrelationer försämras och de blir ofta ensamma och självkänslan lider. Barn till föräldrar med utländsk bakgrund har ofta fler problem och svårigheter i sin sociala miljö.

När en barngrupp fungerar resursförstärkande utvecklar barnet sin identitet via gruppen och får känna gemenskap. Lekar, aktiviteter och diskussioner byggs upp så att barnet får öva olika roller och verksamheter i en trygg miljö som är uppmuntrande.

Aktivitetserna i denna handbok stöder barnen i att bli resursstarka genom att få dem att känna sig inkluderade, bekräftade och säkra i sig själva, vilket leder till att de även accepterar andras olikheter.

Drama

Drama är ett utmärkt verktyg inom småbarnspedagogiken och går att anpassa till alla åldrar. Genom teater och dramatiseringar kan man behandla ämnen såsom rättvisa och orättvisa, känslor, empati och olika livssituationer. Genom att spela upp ett drama för barn kan man öppna upp till diskussion och låta barnen komma med förslag på hur man kan lösa en viss situation.

Processdrama är en dynamisk undervisningsmetod där professionella och barn samarbetar för att skapa en imaginär värld och arbetar inom den världen för att utforska ett problem eller en situation. Detta görs inte inför publik utan är till för barnen själva, och lärandet sker naturligt. Här kombineras samarbete, innovation, kritiskt tänkande samt problemlösning och empati.

Olika typer av dramatisering, oavsett om barnen är publik, får vara med och påverka, eller själva är med i ett processdrama är mångsidiga verktyg i arbetet med kulturell mångfald då man kan behandla ämnet på olika sätt samt anpassa innehållet till barnens olika åldrar, kommunikationskunskaper och utveckling. Språk behövs inte heller alltid eftersom stumteater med fokus på ansiktsuttryck och rörelser kan leverera budskap lika bra som ord.

aktivitet: dramatisering

Till detta behöver ni lite rekvisita i form av leksaksdjur. Vi har valt en höna, en ko, en gris, ett lamm och en häst, samt en bonde. Ni kan också printa ut bilder på dessa djur och använda dem i dramatiseringen.

Målet med detta drama är att belysa att alla är lika värda trots olikheter, och att vi alla har egenskaper som är just våra. Diskutera gärna detta ämne med barnen efteråt, samt hur man bemöter andra som har ett utseende man inte är van vid eller är olik ens eget. Ni kan spela upp dramat för barnen, men också välja att låta barn spela någon av karaktärerna, till exempel bonden, för att se hur de löser dilemmat tillsammans och improvisera repliker för att nå samma mål.

Denna scen utspelar sig på en bondgård, där hästen, kon, grisen och lammet står och umgås. En bonde kommer fram till dem med en höna i sällskap.

Bonden: Hej alla djur, vi har fått en ny kompis till vår gård. Vill du hönan berätta lite vem du är?

Hönan: Hej jag är en höna, jag är fyra år och jag tycker om mask!

Hästen: Men varför kom du till vår gård, du har ju bara två ben? Du ser inte ut som oss!

Bonden: Bara för att man inte ser ut som ni betyder det inte att man inte är välkommen till gården. Titta runt er, ser ni likadana ut?

Hästen: Vi har ju fyra ben.

Bonden: Titta noggrannare, ser ni olikheter?

Grisen: Jag är rosa! Men hästen är ju brun!

Kossan: Och jag är fläckig! Och lammet är fluffigt.

Hönan: Lammet är ju vitt, som jag!

Bonden: Ja ni ser, vi är alla både lika och olika men lika viktiga här. Det gäller också hönan. Ni behövs allihop på denna gård.

Hästen: Du har rätt, förlåt Hönan. Jag önskar jag kunde gå på två ben! Kom, jag vet ett ställe där man kan hitta mycket smaskig mask.

Dans och musik

Musik och dans är nyttiga konstformer för människan, både fysiskt och psykiskt. Det finns mycket forskning om musikens betydelse för barnets utveckling, till exempel för hur musik kan öka barnets kreativitet och inlärning.

Dans är bra för barnets motoriska utveckling och hjälper barnet att känna sin kropp. Det finns också forskning som visar att dans är ett bra verktyg för att stödja barnets identitet.

Forskning visar att genom att spela musik och sjunga sånger från andra länder kan man introducera olika kulturer och språk i barngruppen. Detta kan stöda barn från andra kulturer att känna sig sedda och delaktiga. Dans är en del av människans identitet och kultur, samt ett sätt att kommunicera och uttrycka sig icke-verbalt.

aktivitet: dansfest

Lyssna på musik och lär er danser från olika länder. Använd er av en världskarta för att se var på jorden länderna finns. Ni kan även lära er hurdana kläder som är typiska för dansen i fråga. Denna aktivitet introducerar barnen till musik från olika kulturer, olika språk och rörelseglädje!

Tips på danser är *tango* från Argentina, *folkdanser* från nordiska länder, *hula* från Hawaii, *sabar* från Senegal, *azonto* från Ghana, *hopak* från Ukraina, *line dance* från USA och *baladi*, en form av arabisk magdans.

aktivitet: sångstund

Har ni barn i barngruppen med ett annat hemspråk kan ni be dem (med hjälp av vårdnadshavarna) introducera visor, rim och ramsor på deras hemspråk. Ni kan även lära er barnsånger på olika språk (exempel på sånger man hittar på flera språk är *Imse vimse spindel*, *Baby Shark*, *Hjulen på bussen* och *ABC-sången*), eller leta upp de vanligaste visorna från olika länder och lära er dem. Detta bidrar både till delaktighet, språkinlärning, och belyser både likheter och olikheter mellan olika kulturer och deras barnmusik.

Lek

Leken är en viktig del av barns utveckling. Genom leken lär barnen sig och utvecklar olika färdigheter så som att hantera relationer, problem och konflikter samt lära sig normer, roller och sin identitet och självkänsla. Genom lek utvecklas även barns kroppsliga färdigheter, fantasi och kommunikation. Därför är lek ett fantastiskt sätt att lära barn om olika kulturer och främja respekt och tolerans för andra.

Även forskningar har bekräftat att genom lek och låtsaslek som barn deltar i ökar deras motorik, problemlösnings- och kommunikationsfärdigheter, samt skapas det även empati och förståelse för andra människor genom lekar i tidig ålder.

I den styrda leken kan man använda sig av teman som stöder olikheter och mångfald samt tränar barns tolerans och respekt för att vi alla är lika värda trots våra kulturella olikheter. Kanske hitta lekar från olika delar av världen och prova att leka dem, och diskutera ifall de skiljer sig från lekar barnen är vana vid?

aktivitet: hitta rätt

Printa ut bilder på Disneykaraktärer, flaggor och nationaldjur från olika länder. Göm bilderna inomhus eller utomhus och ge barnen länder (ni kan tillsammans utforska en världskarta och se var länderna finns). Låt barnen leta upp rätt figur, flagga och nationaldjur från respektive land och para ihop dem. Ni kan också välja att koncentrera er på ett land och karaktär åt gången och kanske läsa de olika sagorna i samband med detta samt lära er om de olika länderna. Denna lek bidrar både till nyfikenhet över ländernas olikheter och likheter, rörelse och introducerar barnen till geografi. Karaktärerna normaliserar också att vi alla ser olika ut beroende på vårt ursprung. Ni kan även utveckla aktiviteten med att barnen får färglägga flaggorna själva.

Exempel på Disneykaraktärer och nationaldjur:

Irak	Örn	Aladdin
Indien	Tiger	Mowgli
Kina	Panda	Mulan
Norge	Älg	Elsa och Anna
Colombia	Kondor	Mirabel
Danmark	Knölsvan	Ariel
USA	Bisonoxe	Tiana
Skottland	Enhörning	Merida

Konst och skapande

Skapande verksamhet så som måla, snickra, pyssla och sy har en stor plats i verksamheten inom småbarnspedagogiken. Fördelar med detta är att alla barn kan vara med oavsett ålder eller språkliga kunskaper, vilket ökar känslan av gemenskap samt stolthet över att åstadkomma något konkret med händerna. Möjligheter inom skapande och konst är så gott som oändliga, och barnen får arbeta på sina finmotoriska kunskaper, fantasin får flöda och det finns sällan något rätt eller fel.

Konst och skapande är ett värdefullt verktyg för att ge utrymme för barn att uttrycka och berätta om sig själva. Konst i sig har inte alltid ett så tydligt budskap, vilket ger plats för barnens egna tolkningar. Att arbeta med ämnen som kulturell mångfald, respekt och tolerans är möjligt på flera sätt inom konst och skapande. Man kan arbeta med barnens självbild och känslor, utforska konstnärer och prova på kreativa tekniker från olika länder.

aktivitet: alla behövs-pussel

Klipp ut pusselbitar av papper åt alla barnen, se till så att alla bitarna passar ihop. Vi rekommenderar ganska stora bitar (rita på A4) för att allt ska rymmas med. Låt barnen måla sitt självporträtt på bitarna, och fyll i med valfri information. Exempel kan vara *något jag gillar att göra*, *min favoritfärg*, *språk jag kan tala*, eller *något som gör mig ledsen*. Lägg ihop pusselbitarna på väggen och diskutera hur ni alla är olika men hur ni alla behövs för att bilda ett helt pussel, och hur detta gäller alla i världen - alla är olika men alla är lika värdefulla och behövs lika mycket.

aktivitet: olikhetsfjärilar

Studera fjärilar och deras oändliga variation på mönster och färger. Låt barnen måla och färglägga egna fjärilar. Diskutera mångfald genom att be barnen fundera om fjärilarna är likadana, och ifall det skulle vara lika spännande om de var det? Be barnen se sig omkring på kompisarna och fundera om de har olikheter, och hur fantastiskt det är att vi alla har våra egna speciella utseenden.

Litteratur

Litteraturen spelar en stor roll i stöttandet av barnets emotionella och sociala utveckling. Den ger oss verktyg till att förstå världen omkring oss och de förändringar som sker. Forskning visar att litteraturen har en viktig roll i representationen av barn av olika etniciteter, förmågor och kön på ett sätt som engagerar barn i att få förståelse för familjers och samhällens mångfald. Barn som inte ser representationer av sig själva speglade i böcker kan börja tvivla på sitt egenvärde.

Att läsa bilderböcker som speglar det nutida samhället kan hjälpa barn från minoriteter, samtidigt som det kan vara användbart för barn med majoritetsbakgrund. Det ger dem en bild av samhället de lever i och att det finns barn som ser annorlunda ut, som talar andra språk, som har annan religiös och kulturell bakgrund. Att erbjuda barn böcker med språklig och kulturell variation kommer att hjälpa dem att förstå mångfald.

För att alla barn ska utveckla öppenhet för andra språk och kulturer genom bilderböcker, måste böckerna som är tillgängliga för alla barn inom småbarnspedagogiken presentera och spegla mångfalden i det flerspråkiga samhället. Böcker är en fönster ut mot världen, och lär oss empati och förståelse för andra.

På nästa sida har vi samlat några tips på inkluderande böcker som förhoppningsvis leder till intressanta samtal i barngrupperna!

aktivitet: jorden runt

För denna aktivitet behöver ni en relativt stor världskarta att fästa på väggen vid er läshörna på daghemmet.

Läs böcker från runtom i världen. Börja varje högläsning med att berätta vem författaren är och varifrån hen kommer, alternativt var sagan utspelar sig, och ta hjälp av en karta för att visa var i världen det landet ligger. Diskutera hur miljön såg ut i boken, om det var något som var annorlunda, fanns det något som var lika det vi är vana vid? Vad talar man för språk i det landet, hur säger man "hej"?

Printa ut bilder på huvudkaraktären i boken och fäst på respektive land för att till slut se hur ni rest runt hela jorden i böckernas värld.

Biblioteken hjälper gärna er att hitta böcker från olika länder, och till exempel på adressen www.cirkbloggen.se/for-pedagoger/cirken-tipsar/las-dig-runt-jorden/ kan man hitta böcker från olika delar av världen.

Förslag på inkluderande böcker

Varför är brorsan rädd?
Författare: Kristina Murray Brodin
Illustrator: Bettina Johansson
OLIKA förlag (www.olika.nu)

En känslodeckare som på ett klurigt sätt undersöker rädslor. En spännande och rolig bilderbok som är en bra öppning för att prata om rädslor.

Ålder: 3 - 6 år

Jag och alla
Författare: Ylva Karlsson
Illustrator: Sara Lundberg
Rabén & Sjögren (www.rabensjogren.se)

Här får vi möta tio väldigt olika barn på tio olika platser, som alla funderar på hur det skulle vara att gå i någon annans skor.

Ålder: 3 - 6 år

Kluriga ordens ABC
Författare: Mia Kim
Illustrator: Maria Källström
OLIKA förlag (www.olika.nu)

Kluriga ordens ABC är en bok på rim med kluriga ord och tankar från A till Ö. Till varje bokstav i alfabetet finns ett ord som beskrivs och frågor att fundera på och prata om tillsammans. Boken passar för många olika åldrar.

Det djupa blå
Författare: Emily Joof
Illustrator: Matilda Ruta
Rabén & Sjögren (www.rabensjogren.se)

En bok om att vara rädd för det vatten men ändå närma sig det med små steg. Om att övervinna rädslan i simhallen med en trygg förälder vid sin sida, och till slut faktiskt våga göra ett litet hopp från kanten.

Ålder: 3 - 6 år

Orättvist!
Författare: Åsa Mendel-Hartvig
Illustrator: Caroline Röstlund
OLIKA förlag (www.olika.nu)

En bok om stora känslor. Att vara för stor eller för liten för att få göra saker. En bilderbok med hög igenkänning hos både barn och vuxna och en oväntad vändning som blir en rolig twist!

Ålder: 1 - 3 år

Var bor elefanten?
Författare: Anna Munyua & Woody Oliphant
Illustrator: Hanna Böhm
Rabén & Sjögren (www.rabensjogren.se)

En varm och oproblematiserad skildring av varannan-vecka-livet. En tydlig och pedagogisk spegling av att ha flera hem och trygga föräldrar som separerar.

Ålder: 0 - 3 år

Tips och idéer

Bekanta er med högtider från olika kulturer. Speciellt i samband med högtider vi firar i Finland kan det vara intressant att ta reda på vad man brukar fira på andra ställen i världen. På nätet kan man hitta en mångkulturell högtidskalender där man hittar världsreligionernas största högtider och fakta om dem.

www.juhlakalenteri.fi/sv/

Som professionella kan ni fundera över era ordval i vardagen - till exempel kan ordet "hudfärgad" vara problematiskt att använda om en färgpenna eller ett plåster, då det inte finns en enda hudfärg. Ett bra alternativ kan vara att ha en burk med "hudfärgade" pennor av alla olika nyanser, från ljusa till mörka.

Se över och utveckla daghemmets leksaksutbud så att det blir mera inkluderande och mångkulturellt. I hemeleken kan man bland annat erbjuda ätpinnar och leksaksmat från andra länder som sushi, naan-bröd, croissanter, exotiska frukter och grönsaker. Se till att dockor och småfigurer har olika hudfärger, hårtyper och kläder.

Mångkulturellt arbete går att få in i de flesta lekar. Med lego kan ni till exempel bygga ihop flaggor från olika länder, eller kända byggnader från runtom i världen. En tåg bana kan åka igenom ett landskap ni hittar i en atlas och pysslar ihop av olika material. Med modellera kan ni pyssla exotiska djur eller mat från andra länder.

Finns det barn från andra kulturer i barngruppen? Låt dem, med hjälp av sin familj, berätta om sin hemkultur. Hurdan musik brukar de lyssna på, vad äter de för mat (kanske ni kan baka och smaka tillsammans?), hur säger man "hej" på deras hemspråk? Kanske ni kan ordna en temakväll där familjerna får dela med sig av sin kultur och på det viset vara delaktiga.

Med hjälp av bilder på frukter och grönsaker och en världskarta kan man visa var vår mat kommer ifrån. Klistra bilderna på rätt land och diskutera varför det odlas just där - vad är det som är annorlunda i deras klimat och miljö? Detta är också ett bra sätt att introducera konceptet närodlat mat och varför det är bra att äta det.

Läs mer

Ad Astra

Finsk organisation som förespråkar dialog, stöder minoritetskulturer och främjar jämlikhet, särskilt bland barn, unga och deras pedagoger. För att främja målen används kreativa och konstnärliga metoder som berättelser, sagor och musik.

<http://ad-astra.fi/sv>

Resursstarka barn

Resursstarka barn erbjuder material som kan användas i barngruppen, med enskilda barn och i samarbete med barnets hem. Syftet är att stärka barnets sociala och emotionella färdigheter. År 2024 är temat på de examensarbeten som skrivs inom projektet "mångkulturellt arbete inom småbarnspedagogiken", och dessa kommer att hittas här.

<https://resursstarkabarnprojekt.com>

OLIKA förlag

Bokförlag med fokus på normbrytande barnböcker samt material för pedagoger och föräldrar. Många fina inkluderande böcker för alla åldrar.

<https://olika.nu>

Grön flagg - vårt gemensamma jordklot

En guide för global miljöfostran som riktar sig till pedagoger. Här hittas även en del information om mångkultur.

<https://vihrealippu.fi/sv/vart-gemensamma-jordklot/>